Claus Rønlevs bibliotek

Denne søgbare PDF-fil er downloadet fra min personlige hjemmeside www.ronlev.dk.

Det er tilladt at dele PDF-filen med andre, da der ikke er ophavsret til titlen.

Besøg www.ronlev.dk. Måske er der andre af mine mange tusinde artikler og scannede bøger, der har interesse.

Mange venlige hilsener

Claus Rønlev

SPAREKASSEN

HENRIK HERTZ

SPAREKASSEN

LYSTSPIL I TRE AKTER

OTTENDE UDGAVE

VED

OSKAR SCHLICHTKRULL

UDGIVET AF
DANSKLÆRERFORENINGEN

GYLDENDALSKE BOGHANDEL - NORDISK
FORLAG - KØBENHAVN - MCMXXXVI

Digitaliseret af Claus Rønlev

FORORD

Siden F. Christensen og Axel Sørensens Udgave af Hertz: Sparekassen i 1930 udsendtes i 7de Oplag, er der med Hensyn til Principperne for Udgivelsen af Dansklærerforeningens Skoleudgaver foregaaet en principiel Ændring.

Nærværende Udgiver har saaledes erstattet den udførlige biografiske Indledning med en Behandling af det enkelte foreliggende Værk og har tilstræbt at give en koncentreret Kundskabsmeddelelse om det, som Eleven ikke kan læse sig til ud fra Værket, men som dog tjener til Indsigt i dette, ligesom der ogsaa er givet Stof til Arbejdsmetodens Realisation.

I de oplysende Noter gives kun saadanne Oplysninger, som Eleven maa skønnes i Almindelighed ikke at have Lejlighed til at kunne skaffe sig i et Skolebiblioteks Haandbøger. —

Da Komedien er enkel og let fattelig, vil den utvivlsomt bevare sin sikre Plads i Mellemskolen og Realklassen; men i Kraft af sin Lødighed og af sin centrale Stilling i vor Litteratur vil den — under Forudsætning

af, at den ikke allerede har været behandlet i Mellemskolen — formentlig tillige være vel egnet til Læsning i 1ste Gymnasieklasse, hvor den vil byde Eleverne Arbejdsopgaver, der vil være meget vel egnede som en indledende Træning i Gymnasiets Arbejdsmetoder.

Holte, Juli 1936.

OSKAR SCHLICHTKRULL.

INDLEDNING

I

Tilblivelse og Opførelse.

Det er Kritikeren P. L. Møller, der har sagt disse Ord: „Hertz har vaaget og bedet, han har gransket og arbejdet, inden han frembragte en Komedie som „Sparekassen““. Hertzes utrykte Dagbøger beviser Paastandens Rigtighed; fra September 1834 til Januar 1836 beskæftigede han sig med dette Arbejde. Som Skik og Brug var for de danske Guldalderdigtere, var ogsaa Hertz paa en Rejse til det sydlige Udland: Rom, Florentz, Pisa, Milano, Schweiz, Paris. Undervejs fik han Ideen til og skitserede de første Udkast til Komedien, og efter hans Hjemkomst i 35 fandt den nærmere Udformning Sted. Fredag d. 22. Januar 1836 melder Dagbogen: Endt Sparekassen. Lørdag den 13. Februar: Brev fra Molbech, at Sparekassen er antaget. Torsdag den 26. Maj Aften. Sparekassen 1ste Gang. Tilblivelse

Første-opførelse.

Det er en ofte fremsat Paastand, at Hertz formede sine Komediefigurer med bestemte sceniske Kunstnere for Øje. En Undersøgelse af den oprindelige Rollebesætning bekræfter dette. Sammenspillet mellem Digteren og Skuespillerne.

Paa et af de første Udkast til Komedien findes i et Hjørne af Bladet en løst henkastet Notits om, hvem

han har tænkt sig skulde udføre de forskellige Roller, en Fordeling, der i alt væsentligt blev anerkendt af Teaterdirektionen. Det har øjensynligt været noget af det første, han gjorde; og mens Personerne bliver til for ham, som de taler og bevæger sig, har han hørt og set de paagældende Skuespillere for sig. Teatret var hans Liv, og han kendte dets Kunstnere ud og ind, deres Temperament og deres Forudsætninger helt ud i det private Liv. Han besad en sikker Evne til at gengive Sprogets Afskygninger, og til Trods for sin Døvhed „hørte" han med en Digters og en Menneskekenders Finsans. Det vilde dog være urigtigt at tro, at han gik ud blandt det brede Folk og gjorde sine Studier. Det laa ikke for hans Natur, tilbageholdende som han var. I et Brev til sin Bror Sylvester (fra Febr. 1835) skriver han: „Jeg maa lee, at Du forlanger Nyheder af mig, da jeg selv henter alle mine af Kjøbenhavnsposten, som du jo holder. *Naar man ikke gaaer i Clubben, har ingen Omgang med Dagdrivere o. s. v., saa veed man her i Byen ikke, hvad der foregaaer ved Siden af En.*"

Naar det lykkedes den diskrete Hertz at levendegøre en bred, folkelig Type som Købmand Skaarup, skyldes det i første Række Erindringer saavel fra hans Barndomshjem som fra Opholdet i Grosserer Nathansons Hjem,*) men sikkert ogsaa at han var fuldt fortrolig med Skuespiller *C. M. Foersoms* Kunst og Væsen, han, der med sin sympatiske Forstaaelse og Samlevethed med den jævne Mand blev den uovertrufne Fremstiller af den københavnske Spidsborger, og som da ogsaa fik

*) Jnf. nærværende Indledning Side XXI—XXIV.

sig en stor kunstnerisk Sejr som Købmand Skaarup. — Sømandstyper som Nicolai Reiersen og Baadsmand Jacob har Hertz sikkert ogsaa fra sin Forbindelse med det Nathansonske Hus haft Lejlighed til at komme i Berøring med. Men han kendte tillige særdeles godt den Skuespiller, han tænkte paa, da han digtede Nicolai, *H. C. Holst,* der ligesom Nicolai havde været til Søs fra sit 14. til sit 21. Aar og blandt andet havde besøgt Kina. Hans kække, sikre, sømandsfriske Væsen er det Hertz har digtet ind i Nicolais Skikkelse. Og hvad Baadsmand Jacob angaar, der spilledes af *J. G. Stage,* da havde Hertz haft Lejlighed til at se Skibskaptajn Georg Gottlob Stages Søn optræde i sin Specialitet: Fremstillingen af Matroser. — Hertz vidste ogsaa, hvad han gjorde, da han betroede Madam Rusts betydningsfulde Rolle til den vidtspændende Skuespillerinde *Jfr. Henriette Jørgensen.* Hun, der var sit Teaters stilfuldeste Verdensdame, en Maria Stuart uden Lige, var en mindst lige saa fremragende Komiker. Hertz havde set hende spille Jomfru Trumfmeyer, saa Huset jublede derved. Bournonville fortæller, at hun med Madam Rust „frembragte en Eksplosion af komisk Virkning". — Den nette Adolf, Fuldmægtig i Admiralitetet, der uden at være alt for intelligent er lige saa korrekt i sin Moral som i sin Bogføring, spilledes af den mere smukke end geniale *Seemann.* Som en Handske til Haanden passede *Phister* ind i Augusts Rolle. Da han havde spillet den i over tyve Aar, gav en Kritiker i „Fædrelandet" (vist nok Carl Ploug) en saa levende Beskrivelse af Præstationen, at den fortjener at erindres, (saa meget des mere som det er sjældent fra ældre Tid at finde

talentfulde Teateranmeldelser). „Strax Tæppet gik op," hedder det, „kunde man see, at han vilde spille den godt: den tykke, trykkede Pande, frembragt ved en yderst tvivlsom Haarfarve, det kyniske i Ansigtet og Stillingens sikre, men uskønne Runding, viste i et meget slaaende Billede, hvad det var for en Karl, der sad. Og dette første Indtryk udvikledes, Billedet forklarede sig ypperligt gennem hans Spil, navnlig maa jeg fremhæve den Maade, hvorpaa han fremstillede det Kjæltringeagtige i August — gement som man møder det, naar man blot stikker Næsen uden for sin Dør ... sagte og smidigt, saa at man egentlig aldrig faar fat paa det, saaledes vævet ind i Individualiteten, at ingen Skærsild vilde kunne udskille det." Og saa var der den ganske unge Jomfru Louise Petersen, der havde debuteret Aaret i Forvejen. Hun spillede den grædende Jansine, saa hele Huset lo. Det var dygtigt gjort; men ingen kunde dog dengang vide, at hun skulde blive sit Teaters navnkundige Pernille igennem et Par Menneskealdre og komme til at hedde Fru Phister. — Over al den megen filistrøse Smaaborgerlighed lyste Poesien selv som den Himmel, der altid er blaa oven over Skyerne. Det var Hertzes Muse: den skønne, pikante og lystige Fru Heiberg som Antonie. Hun fortæller i sine Erindringer, at hun kom til at elske denne Rolle, i hvilken hun opnaaede det Bifald, der var hende kærest af alt: „en rørt Mumlen i Publikum, en Lyd, hvor Latter og Taarer kæmper med hinanden." Denne ægte Menneskelighed, som spiller mellem le og græde, er, som en Undersøgelse af Antonies Replikker vil vise det, netop Sjælen i denne Hertzes mest levende Ungpigeskikkelse.

Det er rigtigt, at der var et nært Sammenspil mellem Hertz og de Personer, der spillede Rollerne i hans Stykker. —

Aftenen blev en kunstnerisk Sejr for Teatret. Men mærkeligt nok formaaede Stykket ikke foreløbig at slaa Rod i Publikum. Maaske savnede det den lette, graciøse Vaudevilletone, man var blevet forvænt med; eller var man for optaget af de nye politiske og filosofiske Ideer, som netop nu brød frem? Nok er det: man vrængede endog af Titlen og kaldte Stykket for „Skarnkassen". Et Par Aar gik det for halvtomme Huse, hvorpaa det blev henlagt. — Men da det syv Aar efter Førsteopførelsen bliver taget op igen med den oprindelige Rollebesætning, sker der det mærkelige, at det nu modtages med den største Begejstring. Siden da har det hævdet sin Plads som et lødigt, ægte nationalt Lystspil.

Komedien er første Gang trykt i Samlingen Lyriske og dramatiske Digte af Henrik Hertz, 1841, hvilken Tekst er Grundlaget for nærværende Udgave.

II

Komedien som Kunstværk.

Komedien som lokalt Lystspil.

Et Sted i Komedien lader Hertz en af sine Personer tale om „det saa ofte ytrede Ønske: at bygge en Bro mellem Teatret og Folket, at *forbinde Livet og Kunsten*".

Mod Romantikernes Idéflugt bort fra Virkeligheden til fjerne Tider og fjerne Steder satte 20ernes Digtning ind med et Krav om paa hjemlig Grund at skildre

det nærværende og det virkelige. Blicher, Poul Martin Møller, Christian Winther, Heiberg og Hertz løser denne Opgave. I lærde Afhandlinger har Heiberg udformet Digtningens Love; i elegante Vers har Hertz med sine „Gengangerbreve" (1830) og sit Lærerdigt „Naturen og Kunsten" (1832 og 33) skrevet sin Tids Poetik. Den ovenfor citerede Replik fra Komedien er en folkelig Udlægning af de klare og udtømmende Ord fra Digtet „Naturen og Kunsten"

„..... lad ham [Kunstneren] aldrig prøve
Med et forgæves Blik at stirre mod
Et Ideal, der *over* Livet stod:
Thi det er netop Livet vi behøve."

Livet, som det levedes i det borgerlige København paa hans egen Tid, er det Hertz — mere virkelighedstro end noget andet Sted i sit Forfatterskab — har skildret i Komedien „Sparekassen". Allerede med sit første Skuespil „Hr. Burchardt og hans Familie" (1826), havde Hertz forsøgt sig i det lokale Lystspil, og han har i en selvbiografisk Skitse udpeget Heiberg som sin Tilskynder i saa Henseende: „Forinden jeg begyndte at udarbeide Hr. Burchardt og hans Familie, havde Professor Heiberg ved Vaudevillen „Kong Salomon og Jørgen Hattemager" givet Interessen for Teatret et nyt Sving, og — hvad der virkelig maatte anses for et lille Underværk — vist Muligheden af, at et localt Skuespil kunde reusere. Det kan ei betvivles, at den Lykke, denne Vaudeville gjorde, indgav mig som flere dengang Mod til at friste det skuespilsøgende Publikums Gunst. Isen var engang brudt, og Publikum saa vel stemt for locale Skildringer af det mindre Slags,

at ogsaa andre Forfattere nu turde fatte Haab.“ Man har kaldt „Hr. Burchardt og hans Familie“ for Hertzes Svendestykke i Komediens Haandværk. „Sparekassen“ blev hans Mesterstykke. —

I sin Poetik har Hertz udformet den Hovedlov, at hver enkelt Del af et Kunstværk skal have Præg af det hele. Det bliver nu for nærværende Komedies Vedkommende en Opgave at undersøge, om Hertz har formet sit Kunstværk i Overensstemmelse med sin egen Hovedlov. I denne Undersøgelse vil der i det flg. blive ledet paa Spor, mens det overlades til Læseren at føre Sporet videre.

Med *Milieuet:* den tidligere velhavende, men nu stærkt reducerede Storkøbmand og hans Familie føres vi ind i Atmosfæren fra de af Pengevanskeligheder tyngede Aar i 20erne og 30erne. Komediens Motiv eller *Moral:* „sæt Pengene i Sparekassen“ fremkalder Erindringen om Landsfaderens berømte Ord, at nu skulle vi alle spare; og dens negative Formulering: „lad være med at sætte Pengene i Tallotteriet“, er grebet ud af Døgnets Diskussion. Aviserne var utrættelige i at opholde sig over „den Slethed og Elendighed, Lotteriet saaer blandt den store Masse af Folket“ og en Deputeret ved Stænderforsamlingen i Roskilde foreslog i Slutningen af 1835 dets Ophævelse.

Det er iøvrigt Hertzes Kunst, at vi, efterhaanden som Stykket skrider frem, mere og mere selvfølgelig overbevises om, at hans Personer lever midt i, optages af Interesserne fra og i deres Vaner og Sprog farves af Kongens København omkring 1830. Dette kan efter-

spores i Enkeltheder; her skal kun gives nogle Eksempler: Naar Antonie driller sin Far Købmand Skaarup med, at han i Stedet for pænt at følges med sin Familie „ud af Porten“ for at tage sig en Motion, gaar hen i Store Kongensgade og spiller Kegler, henføres vi ikke blot til det gamle, lukkede København med dets Volde og Porte, men vi fornemmer ogsaa den samme Stads smaaborgerlige Vaner og den deraf følgende godmodige, men lidt hullede Familieatmosfære. Naar den slet funderede og upaalidelige August foreslaar, at Hr. Skaarup skal anvende sin Arv til at lade *ham* købe en *Drengeskole,* faar vi igen et Pust af den noget forplumrede Luft i dette lille ufærdige Smaastadssamfund, som tolererede, at et ukontroleret Skolevæsen blev Genstand for uværdiges Spekulationer. Som et af Bladene skrev: „Vore private Smaalæreanstalter i Hovedstaden ere fremstaaede ... som Brødsag langt oftere end som Kaldssag ... Da vel det halve Antal af de skolesøgende Børn undervises i private, selvdannede smaa Læreanstalter, der ingen offentlig Eksamen underkastes, staa disse Børn og Læreanstalter aldeles isolerede og uden ringeste Opsyn fra det offentliges Side.“ — Naar Antonie foreslaar, at de skal lægge lidt af Pengene til Side som Hjælp til at leje Værelser uden for Porten næste Sommer, smiler man ved Tanken om den Tids „Landliggeri om Sommeren, i to Værelser til Gaarden og med et Tørreloft til Pigen (ingen Have).“ Naar endelig Købmand Skaarup erklærer, at „det er med Ægteskab som med Huslejlighed: Folk i København flytte hvert Øjeblik og faa det aldrig tilpas,“ røres der her ved en særlig kø-

benhavnsk Foreteelse, som for øvrigt har givet Titlen til et af Hertzes Lystspil, „Flyttedagen". —

En gennemført Undersøgelse af Replikkerne vil fastslaa, i hvor høj Grad hver enkelt Del har Præg af det hele: den *lokale* Komedie fra omkring 1830.

Komedien som Udtryk for Hertzes (og Heibergs) Feinschmeckerkunst; „det pikante og det interessante" i Figurtegning og i Teknik.

Den ældre Romantiks kunstneriske Iklædning var som oftest storslaaet, farverig og højstemt. Til den hjemlige Tilbagevendens beskednere Emner svarede ogsaa et mindre pompøst Klædebon. Men samtidig med at man stemte Tonen ned, tilstræbte man en kunstnerisk Forfinelse. Efterhaanden som Smagen vendte sig fra det enkle og monumentale, voksede Interessen for det sammensatte og det dermed interessante og pikante. Heiberg og Hertz førte an i saa Henseende. Det er dette raffinerede i Hertzes Teknik, som løfter et borgerligt Skuespil som „Sparekassen" op i et langt højere Plan end Folkekomediens.

Det gælder først og fremmest *Figurtegningen.*

Her skal kun eksempelvis og som Indledning til egne videre Iagttagelser gøres opmærksom paa den Kunst, hvormed Hertz har forstaaet i Skildringen af Adolf at sammensmelte forskelligartede Elementer, saa de udgør et organisk Hele, et levende Menneske; paa den ene Side en overvældende Hæderlighed, der utrætteligt stiller sig til Disposition til Fremme af sine Medmenneskers Ve og Vel; han er rede til at skaffe den hjemvendte og formentlig subsistensløse Nicolai en Livsstilling, og han er parat til at ofre en sammensparet mindre Kapital for at redde Hr. Skaarup ud af en øjeblikkelig Forlegenhed. Men han er rigtignok ogsaa

Tjenstvilligheden selv, da den uværdige August anmoder ham om at være ham behjælpelig med at skaffe ham Antonie til Kæreste. Hr. Adolf er nemlig ikke blot hæderlig, han er ogsaa rent ud sagt dum, og for øvrigt er der dog ogsaa Grænser for hans Ædelhed; i et ubevogtet Øjeblik kommer han for Skade at røbe den mest uforfalskede (om end tilslørede) Egoisme, der ved Drøftelsen af, hvordan man skal anvende Arven efter Hr. Sørensen, stiller ham paa lige Fod med almindelige Mennesker (ɔ: hele det øvrige Selskab), uden at hans Position i Familiens Omdømme dog derfor svækkes. „Søde Adolf" er og bliver Familiens Klippe. Med vittig Kunst sørger Forfatteren imidlertid for, at der i det afgørende Øjeblik simpelt hen slet ikke bliver Brug for Klippen. Hr. Adolf gøres overflødig, og Tilskueren — som hele Tiden har haft Fornemmelsen af at høre paa en Skaaltaler — finder det ganske i sin Orden.

Som oftest er det gennem Replikken (mere end gennem Handlingerne), at Hertz belyser sine Personer. Komedien frembyder det rigeste Stof til Iagttagelse i saa Henseende. Læg eksempelvis Mærke til, hvor smidigt Hertz har evnet at lade Antonies Væsen spille i den Replik, i hvilken hun fortæller Nicolai om, hvordan det er gaaet tilbage for hendes Far: „Han har haft lutter Tab i de sidste Par Aar, og vi har maattet indskrænke os meget. (Oprømtere) Men hvad skal man ogsaa med Rigdom? Man er kun i bestandig Frygt for at miste den — (leende) og den Sorg er vi endelig nu fri for." Gennem Bekymringens Sky bryder Smilet sig Vej som en Solstraale paa en Regnvejrshimmel, og netop saadan er Antonie. Mangfoldige andre Eksempler vil kunne supplere dette. Mere fuldendt i sin

Replik har Hertz maaske aldrig været end i den Situation, hvor han lader Madam Skaarup afvise Antonies Rørthed over, at Moderen, da Nicolai i sin Tid rejste hjemmefra, gav ham en Pung med ti Rigsdaler i Sølvmønt: „Lad mig i Ro, Barn. Det er vel noget at tale om, at jeg gav ham det Par Skillinger. En Narrestreg var det af mig. Han har vel sviret dem op det første Sted, han kom i Land.“ I denne Replik høres selve Hjerteslaget i den vredladne Kone.

Om adskillige af Stykkets Figurer kan det i øvrigt siges, at de er ikke gode, de er ikke onde — Heiberg vilde kalde dem slette og ikke betænke sig paa at anbringe dem i sit „Helvede“, af hvilket det Skaarupske Familieinteriør er et lille Udsnit, iagttaget med adskillig godmodigere Øjne end Heibergs. — Det er imidlertid ikke blot i Karaktertegningen, men ogsaa i selve Komediens Opbygning, at Hertz udfolder sin Tekniks Elegance. Enhver dreven Dramatiker ved, hvor vigtigt det er, at han faar saavel en fængende Begyndelse, som en effektfuld Slutning paa sine Akter. Hvor behændigt Hertz har løst dette Krav — lige fra 1ste Akts 1ste Scene, hvor vi føres midt ind i Familieskænderiet, til sidste Slutreplik med det omkvædsagtigt varierede: „Naar Enden er god, er alting godt“ — skal overlades til en nærmere Undersøgelse af Læseren selv. Det pirrende Dobbeltspil, at Nicolais Velstand er kendt af Publikum, men ikke af de afgørende Personer paa Scenen, er et teknisk Pikanteri af en vis Virkning, ligesom det ogsaa er af en raffineret Effekt — senere anvendt af talrige Lystspilforfattere — at spille op mod en Fest, der danner Modsætningen til noget uhyggeligt eller katastrofalt.

Hertzes Teknik tillige et Produkt af tidligere Komedieforfatteres.

Det er i øvrigt indlysende, at Hertz i sin Teknik ikke arbejder paa bar Bund. Han ved (hvilket i det foreliggende Tilfælde bør paavises), hvordan Stoffet skal fordeles paa de forskellige Akter, han kender Reglerne om Tidens, Stedets og Handlingens Enhed, og han ender paa god gammeldags Vis sin Komedie med en Moral, som dog ikke er mere tyngende, end at en Anmelder kunde rette det Spørgsmaal til ham, hvorfor han egentlig talt havde kaldt sit Stykke for „Sparekassen", hvorpaa Hertz maatte tage sig paa (i en Efterskrift til den første trykte Udgave) nærmere at uddybe Titlens symbolske Betydning: „Den er, om man vil, Stykkets Moral eller dens skjulte Pointe. Den antyder en hemmelig Bebrejdelse og en ulægelig Skrøbelighed i Hovedpersonen, Skaarups, Liv."

Og Hertz gør herefter nøjere Rede for, med hvilke vekslende Vurderinger Tanken om Sparekassen melder sig for Hr. Skaarup. Enhver, der vil, kan selv gøre sig dette klart. Men det er indlysende, at ligesom hos Holberg kommer Moralen først i anden Række, og Komedien selv i første.

III

Litterære og personlige Forudsætninger.

Litterære Forudsætninger.

I det hele er det indlysende, at Hertz har gjort sin Komedie efter Holbergs (og Molières) Mønster: Karakterkomedien med Familieinteriøret; en Fiktion, der paaføres Hovedpersonen, og som blotter hans Latterligheder, indtil Katastrofen indtræder, og en Moral kan uddrages. Det mangler heller ikke paa direkte Mindelser om bestemte holbergske Komedier. Det er utvivl-

somt, at Hertz har erindret Holbergs politiske Kandestøber, da han skrev sin Komedie om, hvordan pludselig Velstand og Magt gør hovmodig. Tydeligst bliver dette, hvis man i de Udkast til „Sparekassen", som Hertz har efterladt sig (og som findes paa det kgl. Bibliotek), læser de Notater, der omhandler, hvordan han har *tænkt* sig at skildre Virkningen af Familiens Kaar: „Da Hr. og Mad. Skaarup ... tror sig 30.000 Kr. rigere, faar de pludselig Nykker, slaae stort an og rode sig ind i en Hoben Ting ... lidt Haan mod deres gamle Bekjendtere, lidt Hovmod, Generthed i Væsen ... før naturlige og elskværdige, skjønt jævne; nu ved de ikke selv, hvad de vil og hvorledes, især Madammen. Rangsyge. Madam Skaarup vil i en fortrolig Samtale med Manden være Frue o. s. v. Alle faar nye Klæder ... alle Kræmmere vil nu give Kredit." Ingen kan læse den Scene, i hvilken Skaarup, i det Øjeblik, han faar at vide, at han er blevet Velhaver, lægger en kunstig Alen til sin Vækst, uden at mindes om den tilsvarende, da man meddeler Herman v. Bremen, at han er blevet Borgmester. For øvrigt er allerede Anslaget i 1ste Akts 1ste Scene mærket af holbergske Reminiscenser: Familieskænderiet former sig saaledes som et collegium politicum, i hvilket alt sigter til Egennytte, mens det har Skinnet af at tjene det almene Bedste. — Et andet Motiv i Hertzes Lystspil: den uappetitlige Frier, der trækker sig tilbage, da han erfarer, at Svigerfaderens Penge er gaaet fløjten, er ligeledes et holbergsk Sujet. Det findes i „Det lykkelige Skibbrud".*)

---

*) I sin Litteraturhistorie III, S. 39, peger Vilh. Andersen paa en Lighed mellem „Sparekassen" og Novellen „Den Prøvende" af O. Borch i Blichers „Nordlyset".

Hvad Hertz er Heiberg skyldig, er allerede berørt. I øvrigt er „Sparekassen" hans originaleste Komedie, og endnu den Dag i Dag høres tydeligt i den Forfatterens Hjerteslag *).

Personlige Forudsætninger.

Det lader sig gøre at efterspore saa at sige det første Inspirationsøjeblik for Komediens Tilblivelse. Som nævnt var det paa sin Udenlandsrejse i 1835, at Hertz gjorde sit første Udkast til Skuespillet. I sine Dagbøger fortæller han, at han Lørdag den 13. September 1834 bestiger Strassbourg Kirketaarn, hvorpaa han „gik omkring i Byen paa den smukke af nyslaget Hø duftende Vold". For *Søndag d. 14. Sept.* staar der: „Hjem til Kl. 1 og begyndte paa „Sparekassen". — Som Poul Møller maatte paa en Kinarejse for at kunne skildre sine Scener fra Rosenborg Have, maatte Hertz i et fremmed Land fornemme Duften af nyslaaet Hø for at kunne give os sit mest danske Skuespil: det hjemligste af dem. Ogsaa fordi det handler om et *Hjem.* —

Da han efter endt Rejse atter sidder i sine Stuer i København, overvældes han af en Ensomhedsfølelse, som hans Breve fra de Dage giver Udtryk for. I Juli 1835 skriver han til Broderen Sylvester, der har fortalt ham om sin huslige Lykke med Kone og Barn i Vejle: „Mit Liv er desværre altfor mørkladent og kan let aldeles forkomme, naar det længe skal undvære de Solstraaler, Du omtaler, de af hvilke vi dog suge den bedste Næring. Men jeg ser for det Første ingen Udvei til at forandre min Stilling. Vidste jeg ogsaa Nogen,

---

En Sammenligning mellem Hertzes „Sparekassen" og Hostrups „Genboerne" vil kunne føre til en Paavisning af, hvad Hostrup har lært af Hertz. (Sammenlign f. Eks. August og Løjtn. v. Buddinge).

der vil dele med mig en Poets paa en vexlende Gunst byggede riscicable Tilværelse — oprigtigt talt, jeg veed Ingen — saa ere mine Kaar og mine Udsigter ikke saaledes, at jeg tør tænke derpaa.“ Og i Brev fra Jan. 1836: „Jeg misunder Dig dit Liv ved en dig kjær Kones Side og dine to Børn ... jeg har intet Hjem og føler dette Savn dagligt mere ...“ Længselen efter et Hjem fik ham til at mindes det *Hjem,* der efter hans Moders Død var blevet Hjemmet for ham, Grosserer Nathansons storstilede og gæstfri Hus.

Denne ejendommelige, begavede og frodige Personlighed havde et ikke helt almindeligt Levnedsløb. Han fødtes i Altona (i 1780) og kom i 12—13 Aars Alderen til København. Hans Undervisning havde indtil da været yderst slet; men under nye, gode Forhold indhentede han hurtigt det forsømte: som 18aarig etablerede han sin egen Manufakturhandel en gros; i 1806 blev han Medindehaver af det store Handelshus *Meyer og Trier,* hvis Skibe gik paa fjerne Have og hjemførte rige Ladninger fra fremmede Landsdele. I en Række Aar var han en meget velhavende Mand, og hans store Hjem — han var i 1799 blevet gift med den statelige Esther Herfurth, en Søsterdatter af Henrik Hertzes Far, med hvem han fik 9 Børn: 6 Døtre og 3 Sønner — blev Samlingsstedet ikke blot for Handelsverdenens anseligste Navne, Købmænd og Redere, men ogsaa for en Række Skønaander: Baggesen, Kuhlau, Kobberstikkeren Clemens, Shakespeareoversætteren P. Foersom og Maleren Eckersberg (der har malet det kendte Nathansonske Familiebillede). I Nathanson fandt de alle en begejstret og hjælpsom Kunst-

beundrer. — Hans Navn havde Vægt i disse Aar. Et stort og heldigt Arbejde for at gøre Jøderne til danske og jævnbyrdige Statsborgere havde aftvunget Respekt, og med hans Handelshus gjorde Regeringen betydelige Forretninger. Saa skete det i 1820, at Firmaet gik fallit, hvilket dog ikke synes at have svækket Regeringens Tillid til Nathansons Finansindsigt, og det lykkedes forøvrigt ogsaa at føre Forretningen videre indtil 1831, da en endelig Standsning fandt Sted, hvormed Nathanson for en Tid var en ruineret Mand. Men han lod sig ikke let kue. Efter først med svigtende Held at have kastet sig over Novelleskriveri blev han Forfatter af en Række for sin Tid ret betydelige økonomiske og statistiske Skrifter. Samme Aar Hertz fik „Sparekassen" opført, udsendte Nathanson sit Hovedværk: „National- og Statshusholdning fra Fr. IV's Tid indtil Nutiden". Det var disse Arbejder, der førte ham til Stillingen som Redaktør af „Berlingske Tidende" (fra 1838—1858). Med en beundringsværdig Energi lykkedes det ham i Løbet af nogle faa Aar at oparbejde det lille uanselige Blad til en — efter sin Tids Forhold — aktuel og moderne Avis, der udkom 2 Gange om Dagen. — Da han var 85 Aar, overtog han atter Ledelsen af Bladet, hvilket dog — som det vil kunne forstaas — var et Fejlgreb. Det varede kun et lille Aar; saa gav han op. Han døde 2 Aar efter i en Alder af 88.

Til denne mærkelige Mand havde Hertz fra sine Drengeaar og indtil Nathansons Død en nær Tilknytning.

I 1814 havde Hertz mistet sin Mor, Barndomshjemmet opløstes, og sammen med 3 af sine Søskende del-

tog han i en lille fælles Husholdning. I 1817 blev han Student, Aaret efter rejste Broderen Sylvester som Huslærer til Jylland, de sidste Rester af det gamle Barndomshjem opløstes, og Hertz levede nu som en fattig Student paa skiftende Hybler rundt om i Byen. I 1825 tog han juridisk Embedseksamen, i Aarene før og efter denne skrev han to Guldmedaljeafhandlinger over Emner af Retshistorien og Litteraturpsykologien (Forholdet mellem Digterne og Nationen). 1826 debuterede han (anonymt) som Skuespilforfatter med Komedien *Hr. Burchardt og hans Familie.*

Gennem Slægtskabsforbindelsen (Fru Nathanson var som nævnt hans Kusine, 20 Aar ældre end han) havde Hertz en naturlig Tilknytning til det Nathansonske Hus, og det er forstaaeligt, at den rige Slægtning traadte hjælpende til, da han som 16aarig blev forældreløs. Hjælpen var dels en Pengeunderstøttelse (som dog bortfaldt ved Fallittens Indtræden i 1820, hvilket faar Hertz til at udbryde i Veraab over „mine Finantsers yderst slette Forfatning"), dels en Erstatning for det tabte Hjem, idet Henrik Hertz fra 1814 og til langt op i 20erne blev en saa godt som daglig Gæst i Huset. Han spiste sine Maaltider der, han blev der til langt ud paa Aftenen, deltog i Festerne, saa paa Maaneskin med de unge Døtre for bag efter at læse Schillers Digte højt for dem, men dog bestandigt med et forsigtigt „De" som markerende Afstanden mellem den fattige, slet klædte Student og de skønne, feterede og rigt vante unge Frøkener af Bourgeoisiet. I en af disse — ikke den smukkeste, men den muntreste og den bedst begavede, Hanne hed hun — forelskede han sig heftigt,

men haabløst. I seks Aar bar han tavs paa denne Følelse — kun Digtene i Skrivebordsskuffen havde hans Tilstaaelse — og da hendes Mor en Dag i 1823 fortalte Hertz, at Hanne havde forlovet sig, blev det et haardt Slag for ham. Han fortæller selv (i 1829) nøgternt derom: „1823 gav mig et godt Ryk udad, der rev mig fra mine yngre Aars Tilbøjelighed til et Drømmeliv. Dette viste sig straks ved en Kur, jeg selv foreskrev mig, Virksomhed, idet jeg med stor Flid besvarede det juridiske Prisspørgsmaal.“ — Det skulde mærkeligt nok gaa saadan, at Hertz mange Aar efter fik den intime Tilknytning til den Nathansonske Familie, som nægtedes ham i hans Ungdom: som 52aarig giftede han sig nemlig med den 20aarige Louise v. Halle, en Datter af hans Ungdomselskedes Søster. Med Hanne havde han aldrig afbrudt Forbindelsen, og han bevarede hele sit Liv igennem Hengivenhed for hende.

Det er let at se, at Hertz i sin Komedie har inddigtet og omdigtet Oplevelser fra sine Trængselsaar i det Nathansonske Hjem. Her er i Skaarups Omskiftelser Træk af Nathansons Skæbne. I Udkastene til Komedien skriver Hertz i en skitseret Redegørelse for, hvordan han har tænkt sig at skildre Skaarups Person: „Det er hans Orm at tractere“. Ja, det var netop Nathansons Orm, og det er utvivlsomt ham, der er det første Moment i Figurens Tilblivelseshistorie. Men efterhaanden arbejder Hertz sig bort fra Udgangspunktet: den smaaborgerlige Skaarup, hvis Orm det ingenlunde er at traktere, er fjernt fra at være en M. L. Nathanson. — Med Antonie mindedes Hertz sin Ungdomskærlighed til Hanne. Saa levende staar hendes (og hans eget) Billede

for ham, at han i de oprindelige Udkast kalder Antonie og Nicolai for Hanne og Henrik. Den ulykkelige Kærlighed omdigtes til en lykkelig, i Komedien bliver det Forældrene og ikke den unge Pige, der forsmaar Stedsønnen, og af sin egen kejtede og ulykkelige Tilbederrolle gør han en flot og sejrende rask ung Sømand. — Antonies Ungpigetype beaandes dog tillige af Hertzes poetiske Forelskelse i Fru Heiberg og bliver derved til mere end en Erindring.

Men bag Mindelserne fra det Nathansonske Hus ligger som en dybere Forudsætning Hertzes eget Barndomshjem, det første aandelige Grosted for hans Digtersind. Hertz har selv sagt det: „der var i min Moders Hus og i alle dets Omgivelser en Aande af Poesi, som jeg voksede op i ...“ En enkelt Skikkelse fra dette Hjem, Søsteren Rikke, der var saa let til at falde i Graad over alting, blev Modellen til Jansine, der „græder for hele Familien“.

Uglad over sine trykkende finansielle Forhold, pint af Længsel efter det, som Livet i k k e havde undt ham, dykkede Hertz til Bunds i sit Livs Erindringer og, idet han frigjorde sig fra en knugende Ensomhedsfølelse, skabte han en af vore muntreste Komedier.

TEKSTBEMÆRKNINGER:

Tekstgrundlaget for nærværende Udgave er som bemærket Originalteksten (i Samlingen „Lyriske og dramatiske Digte“ 1841). Retskrivningen er moderniseret, idet dog ældre Ordformer er bevaret.

I Dramatiske Værker 7de Bd. (1854) har Hertz foretaget flg. uvæsentlige Ændringer, som dog ikke synes mig at være Forbedringer:

Side 5 (i nærværende Udgave): *Paa et Bord Skrivematerialier:* udeladt i Udg. 1854.

Side 21: *Antonie (sagte til Adolf): Kunde man ikke sige om den Lignelse, at den halter. — Adolf: Det kunde man vist, min gode Antonie:* udeladt i Udg. 1854.

Side 73: *Du maa igen tale med Faer og Moer:* ændret til: Du maa tale igen ... (Udg. 1854).

SPAREKASSEN

eller

Naar Enden er god, er alting godt.

Lystspil i tre Akter.

Opført første Gang paa det kongelige Teater d. 26. Maj 1836.

PERSONERNE

Skaarup, Købmand.
Madam Skaarup, hans Kone.
Jansine } deres Døtre.
Antonie }
August, hans Søstersøn.
Adolf, Fuldmægtig i Admiralitetet.
Madam Rust, Kollektrice ved Klasselotteriet.
Nicolai Reiersen.
Jacob, Baadsmand.
Første Herre.
Anden Herre.
Tredje Herre.
En Dame.
Flere Herrer og Damer, en Pige, en Karl.

Scenen er i København i Skaarups Hus.

FØRSTE AKT.

En simpelt møbleret Dagligstue. En Dør til højre (for Skuespillerne). En Hovedindgang i Baggrunden. Paa et Bord Skrivematerialier.

FØRSTE SCENE

Naar Tæppet gaar op, ses de tilstedeværende at sidde i en Halvkreds og i følgende Orden: Antonie, August, Skaarup, Madam Skaarup, Jansine. Man er i levende Disput.

SKAARUP

Ja, Børn, en Beslutning maa vi tage. Det kan ikke nytte at sidde her og snakke i Munden paa hverandre.

MADAM SKAARUP

Jeg har sagt min Mening, og derved bliver jeg.

JANSINE

Men Mo'er dog! Hvor kan du være saa paastaaelig?

MADAM SKAARUP

Barn, jeg ser paa det nyttige. I ser paa lutter Narrestreger.

AUGUST

(pikeret).

Jeg beder om Forladelse, kære Tante! Min Proposition er sandeligen ingen Narrestreg.

MADAM SKAARUP

Ja, jeg mente Børnene.

ANTONIE

(der har rejst sig og ser ud af Vinduet).

Fa'er! Der kommer Adolf herop. Han er saa fornuftig. Han kan bestemt give os et godt Raad.

MADAM SKAARUP

Du skal se, han er af min Mening.

JANSINE

Nej, Adolf gør alt, hvad jeg beder ham om, det ved jeg.

SKAARUP

Jaja da! Lad os høre hans Mening. Han er Skam en indsigtsfuld Mand. I skal se, han siger som jeg.

AUGUST

Jeg tør næsten parere, han holder med mig.

ANTONIE

(afsides og leende til Jansine).

Hvis han ikke holder med os, skal han ikke have et roligt Øjeblik for mig.

ANDEN SCENE

De forrige. Adolf, omhyggelig klædt, hvide Handsker o. s. v. kommer fra Hovedindgangen.

ADOLF

God Morgen, Hr. Skaarup! God Morgen, Madam Skaarup! — Min bedste Jansine! (Kysser hende paa Haanden.) Er jeg ikke akkurat?

JANSINE

(kysser ham paa Kinden).

Du er altid den samme.

MADAM SKAARUP

(afsides til hende).

Jansine, husk paa, hvad jeg har sagt.

JANSINE
(fortrædelig).

Hvad er der nu i Vejen?

MADAM SKAARUP

Ja, Barn, saa længe alting er uafgjort, passe sig ikke saadanne Familiariteter.

JANSINE

Hvad kan det skade, naar vi ere mellem os? — Men der er heller ingen, der under mig et eneste fornøjet Øjeblik. Fordi vore Forhold ere saa ulykkelige, derfor skal jeg altid lide.

(Gaar hen til Vinduet og græder.)

SKAARUP
(afsides).

Naa, nu skal der igen mundhugges og flæbes.

ADOLF
(der imidlertid har hilst paa August og Antonie).

Jeg ser, hele Familien er samlet. Er der passeret noget nyt?

MADAM SKAARUP

De har gættet det, og vi vilde netop høre, hvad De raader til i denne Sag. Min Mand kan fortælle Dem det.

SKAARUP

Med Fornøjelse. Sæt jer nu alle ned igen, saa skal jeg fremsætte Sagen, og saa kan enhver sige sin Mening paa ny. Hr. Adolf kan da allerbedst dømme. — En Stol til Hr. Adolf!

ANTONIE

Værsgod! (Afsides til ham:) Jeg kan hilse dig fra Jansine og mig, at du skal smukt være af vor Mening.

ADOLF

Meget vel. (Sætter sig ved Siden af Jansine.)

SKAARUP
(rømmende sig).

Ser De, det er Dem formodentlig bekendt, at der i mange Aar har boet hos os en aldrende Pensionist, ved Navn Sørensen. Han var Pebersvend, lidt sær og paastaaelig og havde vistnok sine Fejl, men han døde som en from, gudhengiven Mand og — naar Enden er god, er alting godt, som jeg plejer at sige. Jeg vil mangen Aftenstund savne ham ved en Styrvolt —

MADAM SKAARUP

Alt det ved Hr. Adolf. Fortæl du kort og godt, at Sørensen er død paa Hospitalet, og at man nu har aabnet hans Testament.

SKAARUP

Jaja, da. — Dette Testament indeholder først adskillige Klausuler angaaende hans Begravelse, f. Eks. at han vil begraves med Paryk paa, da han altid har lidt meget af Gigt i Hovedet; at man skal give ham et Stykke Lakrids og en Pose Hyldete med og to Par blaa, uldne Vanter; at man skal ...

MADAM SKAARUP

Lad mig fortælle, Mand! Du bliver aldrig færdig. — Dette Testament indeholder den Klausul, at han har efterladt os 300 Rbd., med det Tilføjende, at han havde den faste Tro, disse Penge vilde skaffe hele vor Familie Lykke og Velsignelse, naar de blev rigtigt anvendte.

SKAARUP

Rigtigt og sparsommeligt anvendte, staar der. Det Ord maa man Skam lægge Mærke til.

MADAM SKAARUP

Nu gaar vor Disput ud paa, hvorledes vi skal anvende disse Penge, for at Sørensens Spaadom kan gaa i Opfyldelse. Han var en klog Mand og har ikke sat disse Ord hen for ingenting. Min Mand mener — ja, Mand, sig du nu først din Mening.

SKAARUP

Jeg for min Part lægger Eftertryk paa Testators Ord: sparsommeligt. Sørensen har i mine Velmagtsdage ofte raadet mig til Økonomi og til at sætte nogle af mine Penge fast for paakommende Tilfælde. Men dengang vilde jeg ikke høre ham. Siden, da det gik tilbage for mig, var det for sildigt. Nu derfor, da han har testamenteret os denne Sum, mener jeg, at vi skal sætte den fast, og foreslaar jeg Sparekassen. Der staar den sikkert og forrenter sig. Naar en Del Aar er gaaet hen, er det en ganske køn lille Summa, hvormed jeg kan afbetale en gammel Gæld, der trykker mig, og den ny Klattegæld, der kommer til, og som til den Tid er gammel. Herved faar jeg Hænderne fri, har fuld Raadighed over mine Indtægter og kan tænke paa mange Ting, som jeg nu maa lade fare, og som dog kunde være vor Familie baade til Gavn og til Nytte. Jeg har saaledes tænkt paa nye Reoler i min Skriverstue og paa at lønne en lille Fuldmægtig, der kunde gaa Byærinder for mig og min Familie. — Min Kone derimod mener ...

MADAM SKAARUP

Jeg siger, at den, der gemmer til Natten, han gemmer til Katten. At sætte Pengene i Sparekassen er det samme som at kaste dem bort —

SKAARUP OG ADOLF

Ih, Gud bevares!

MADAM SKAARUP

Ja, hvem ved, hvor vi er' henne, naar den Tid kommer, at vi skal have Nytte af Pengene i Sparekassen. Derimod er der ingen større Velsignelse i et Hus, og ingenting, der gør mere Gavn baade straks og for lang Tid, end et godt Linnedskab og gode, daglige Gangklæder; og hertil mener jeg, vi skal anvende en Del af Pengene.

JANSINE

Mo'er tænker aldrig paa andet end paa sit Linnedskab. Vi har jo alle, hvad vi behøve.

MADAM SKAARUP

Har I, hvad I behøve? Ja, det vil vise sig, naar jeg engang skal tænke paa jert Udstyr.

JANSINE

Mit Udstyr! Den Sorg kan du spare. Jeg bliver saa aldrig gift; og desuden har mit Udstyr ligget færdig siden Paasken.

MADAM SKAARUP

Skal vi da ikke begynde at tænke paa Antonie?

ANTONIE

(hurtig).

Med mig har det ingen Hast.

SKAARUP

Ja, med den Passiar komme vi ingen Vej. Lad nu August sige sin Mening.

AUGUST

(gørende sig kostbar).

Ja, jeg for min Del maa oprigtig tilstaa, at jeg har en egen Anskuelse af denne Kvæstion. Det ligger i Sagens Natur, at 300 Rbd. ikke kunne betragtes som nogen stor Kapital. Renterne deraf ville selv i en Snes Aar ikke udgøre noget betydeligt. Naar derimod disse Penge anlægges rigtigt eller gøres hensigtsmæssigt frugtbringende saa kunne de blive en Kilde til Velstand. Jeg har derfor, som noget der ganske tilfældig faldt mig ind, foreslaaet at anvende ommeldte Penge til dermed at købe en Drengeskole. En af mine Venner har en superb Skole paa 12 Drenge, der næsten alle betale ordentligt, og temmelig sikkert Haab om, at to komme til. Dette Institut vil han sælge omtrent for den omtalte Sum, en ubetydelig Betaling, naar man betænker, at en saadan Skole kan ved en klog Bestyrelse udvides utroligt, ja, at man har Eksempler paa, at Drengenes Antal er steget til hundrede; og hvor lukrativ en saadan Anstalt kan gøres, behøver

jeg ikke at sætte ud fra hinanden for en saa indsigtsfuld Mand som vor Ven Adolf. — Alt kommer naturligvis an paa en klog Bestyrer; men for at De ikke skulle være i Forlegenhed herfor, tilbyder jeg mig med Fornøjelse. I 8 Aar har jeg været Lærer i Byens fleste Institutter, og jeg tør sige, jeg ved baade, hvorledes man skal tage Børnene, og hvorledes man skal tage Forældrene; tør derfor næsten indestaa for et heldigt Resultat. — Dette var med faa Ord mit Forslag, som jeg aldeles underkaster vor Vens Betænkning.

ADOLF

Det er unægtelig et Forslag, der fortjener at overvejes.

MADAM SKAARUP

Ja ... men det vil dog give en Hoben Bryderi.

AUGUST

Vistnok. Men Bryderiet paatager jeg mig, at sige mod et moderat Salær; og Fordelen tilfalder Dem.

MADAM SKAARUP

Det var jo for saa vidt godt. Men alligevel — — — ja, hvad mener du, Mand?

SKAARUP

Jeg mener, at det kan vi jo tænke over. Sparekassen er sandt nok sikrere; der staa Pengene fast. Men lad nu Jansine først komme med, hvad hun har at sige.

JANSINE

Jeg vil slet ikke sige min Mening. Der er saa ingen, der bryder sig om, hvad jeg siger.

SKAARUP

Hvad er det for Snak, Barn! Skal Hr. Adolf ikke høre os alle?

ADOLF

Min bedste Jansine! Det bliver sandeligen nødvendigt ...

JANSINE

Ja, søde Adolf, for din Skyld skal jeg sige min Mening; for du er den eneste, der ser paa, hvad jeg siger. (Tørrer Øjnene.) I kan for mig gøre, hvad I vil. Men da der nu i tre Vintre har været Tale om en Klædes Kaabe til mig og til Antonie, saa synes jeg, det var ikke for meget, om en Del af Pengene anvendtes dertil. En Klædes Kaabe kan vi længe have Gavn af, og jeg er vis paa, at Sørensen, om han levede, vilde give mig Ret.

SKAARUP

(piller sig bag Øret).

Vistnok kan I længe have Gavn af en Klædes Kaabe. Men sandt at sige, Barn, ved jeg ikke, hvorledes den skal skaffe hele vor Familie Lykke og Velsignelse, som dog Sørensen har spaaet om disse Penge.

JANSINE

(grædende).

Ja, jeg tænkte det nok. Jeg kan aldrig sige et Ord, uden at de alle ere imod mig.

SKAARUP

(til Adolf).

Naa da! Her har De alle de forskellige Meninger. Gud ved, de ere forskellige nok. — Hvad synes De nu?

ANTONIE

Men, Fatter! Skal jeg da ikke ...

SKAARUP

Det er Skamfærd sandt! — Kom da du med dit Besyv.

ANTONIE

Pro primo er jeg af samme Mening som min Søster, hvad Kaaberne angaar; thi det kan aldrig skade. Pro Secunden ....

SKAARUP

(rettende).

Pro secundo.

ANTONIE

Pro secundo mener jeg, at da der ligeledes i tre Vintre har været Tale om en Loge paa Komedien, saa burde vi nu i Aar tage to Pladser til om Torsdagen. Det bliver bestemt morsomt i Vinter. Logerne ere betalt saa højt, saa de, der skrive for Teatret, ret vil gøre sig Umag i Aar.

ADOLF

Min gode Antonie! Vi bør ingenlunde antage, at Forfatterne skrive for Fordelens Skyld. De have andre, langt ædlere Motiver.

ANTONIE

Det er nok muligt; men derfor kan de gerne være i Vinden for Penge. Meget har de jo ikke, siger man; og jeg for min Del har altid troet, at naar man i Parterret raaber: „Forfatteren leve!" saa sker det, fordi man frygter for, han har ingenting at leve af.

ADOLF

Jeg vil ikke modsige dig, men tror dog, at dette Udraab sker af en anden Grund.

ANTONIE

Ihvorom alting er, mener jeg, at Jansine og jeg ved vore Forslag følge Fa'ers eget Eksempel.

SKAARUP

Mit Eksempel! Jeg gaar jo aldrig paa Komedie; og med Kaabe paa lader jeg mig da heller ikke se.

ANTONIE

Nej, men du siger altid, at man skal forbinde det nyttige med det behagelige; og derfor gaar du ikke ud ad Porten med os andre for at tage dig en Motion, men spiller Kegler i Store Kongensgade.

SKAARUP

Det er endelig sandt, og for saa vidt har du jo Ret. Men ... men, jeg ser min Sandten dog ikke, hvad

Lykke og Velsignelse vor Familie kan vente sig af to Komedie-Billetter.

ANTONIE

O Fa'er! Det er en stor Lykke at gaa paa Komedie. Jeg er aldrig saa glad, som naar jeg er der. Jeg har undertiden let og grædt paa een Gang; og jeg har læst i en Bog, at videre kan vi stakkels Mennesker ikke drive det.

SKAARUP

Nu ja da! — Er du saa færdig?

ANTONIE

Saa har jeg endnu et Par andre Smaaforslag, f. Eks., at vi skulde lægge lidt af Pengene til Side som Hjælp til at leje Værelser uden for Porten næste Sommer; men fremfor alt, at vi saa snart som muligt maa købe en ny Hat til Mo'er. Mo'er ser ud som et Spektakel med den gamle, blaa Hat. Den er vendt og farvet op tre Gange. Skal den nu vendes 4de Gang, kan vi lige saa gerne sætte Foret ud.

MADAM SKAARUP

Lad I mig og min Hat i Ro, Børn.

ANTONIE

Ja, Mo'er, men naar vi gaar ud ad Vesterport, og du er med, saa vender Skildvagten sig altid og ser paa din Hat.

SKAARUP

En ny Hat til Mutter bliver der nok Raad for; saa derfor har vi ikke nødig at kævles. — Vilde nu De, Hr. Adolf, som en fornuftig, studert Mand, give os Deres Mening om dette intrikate Spørgsmaal, saa vilde vi være Dem meget forbundne.

ADOLF

(rejsende sig).

Jeg føler til fulde det vanskelige i at afgive en Betænkning over saa forskellige, men hver især af de

vægtigste, ypperligste Grunde understøttede Meninger. Jeg skylder at bevidne Dem, Hr. Skaarup, min Agtelse for den Visdom, hvormed De søger at skaffe Familiens Finanser en fast Fond ved at nedlægge Pengene i Sparekassen.

SKAARUP

Der kan du se, Mutter!

ADOLF

Men jeg kan ikke mindre anerkende det fortjenstlige i Deres Forslag, Madam Skaarup, der ved at ønske Pengene anvendte til Linned og Gangklæder, henvender Opmærksomheden paa Industriens Fremme, ligesom det nyere franske Ministerium.

MADAM SKAARUP

Hører du, Mand?

ADOLF

Jeg beundrer og glæder mig ved min Ven August's Proposition, der omfatter en saa vigtig Gren som Undervisningsvæsenet. Ja, selv min gode Jansines og Antonies forskellige Forslag tør jeg tilstaa en fortjent Anerkendelse, da disse søge at tilvejebringe en ønskelig Forening mellem det nyttige og det, der blot sigter til Livets Forskønnelse. Ja, jeg indrømmer virkeligt, at Antonie ved at foreslaa to faste Pladser i en Loge har gjort et Skridt til at realisere det saa ofte ytrede Ønske: at bygge en Bro mellem Teatret og Folket, at forbinde Livet og Kunsten. Jeg kan saa meget hellere indrømme dette, som det allerede er anerkendt af vore ypperste Publicister, at Fædrelandets materielle Interesser meget godt kunne blomstre ved Siden af Interessen for Thalias og Melpomenes Tempel.

ANTONIE

I Dag taler du som en Engel, Adolf!

SKAARUP
(opmærksom).

Stille, Barn!

ADOLF

Naar jeg nu desuagtet maa sætte en kraftig Opposition mod enhver af disse Meninger, da sker det ikkun, fordi jeg tror, at vi bør opofre personlige Interesser for det almindelige Bedste og bidrage vort til at understøtte offentlige Institutioner. Hvad kan være os mere værdigt end at lægge en af Lykken skænket Kapital paa det offentliges Alter? Og tør vi ikke haabe, at en saadan Opofrelse visselig vil opfylde Testators Spaadom og geraade hele Familien til Lykke og Velsignelse? — Skulde jeg derfor give min Mening om Anvendelsen af den bevidste Sum og gøre mig værdig til den Tillid, Familien viser mig, da kan jeg efter mine Anskuelser ikke foreslaa noget bedre, end at vi paa en ædel, selvopofrende Maade sende Pengene til Bombebøssen.

ALLE

(med et Udraab).

Til Bombebøssen?

MADAM SKAARUP

(der tillige med de øvrige har rejst sig).

Aa, sikke noget! Hvor kan et fornuftigt Menneske falde paa sligt!

JANSINE

Til Bombebøssen? — Men, søde Adolf, det er da vel ikke dit Alvor?

ADOLF

Tilforladeligt er det mit Alvor.

SKAARUP

Til Bombebøssen? Hm! hm! Mener De virkelig, at vi saadanne skulde skænke alle de 300 Rdlr. dertil, uden Revenuer, uden Renter, uden at have noget derfor?

ADOLF

Naturligvis. Følelsen af at have gjort en god Gerning er Kapitalens bedste Renter.

SKAARUP

Ja, det er vel sandt, men af de Renter kan man ikke leve i Tider som vore, og naar man har Kone og Børn. Nej, saa tror jeg dog, Renterne fra Sparekassen ere at foretrække.

ANTONIE

(slaar Hænderne sammen).

Til Bombebøssen! — Jeg tror, naar der faldt en Bombe ned i Huset, kunde jeg ikke blive mere forskrækket end over dette Forslag.

AUGUST

(spydig).

Ja, man kan sandeligen ikke andet end blive frapperet over den mageløse Uegennyttighed, hvormed vor Ven Adolf disponerer over Familiens Kapitaler. Deres foresatte i Admiralitetet ville sikkert vide at skønne paa Deres Interesse for denne Sag.

ADOLF

De maa ingenlunde tro, at Egennytte —

SKAARUP

Nej, bevares! Derom er slet ikke Talen. Deres retskafne Karakter kende vi alle.

JANSINE

Søde Adolf, tror du virkelig, vi skulde ...

ADOLF

(lidt varm).

Min bedste Jansine! Du ved, jeg taler og handler kun efter Pligt og Samvittighed.

JANSINE

Ja, det ved jeg, søde Adolf. Og naar du siger det, er det vist rigtigt.

MADAM SKAARUP
(tager sin Mand afsides).

Jeg mærker nok, det er bedst, vi følge vort eget Hoved. Mange Raadgivere duer ikke.

SKAARUP

Ja, som du synes.

TREDIE SCENE

De forrige. Madam Rust (fra Hovedindgangen.)

MADAM RUST

Her har De mig igen, lille Madam Skaarup. Saa snart jeg kunde komme fra Stuen, skyndte jeg mig herop for at høre, hvorledes Sagerne staa sig. Hvad har De nu besluttet med Pengene?

MADAM SKAARUP

Aa, her kan man jo aldrig komme til Redelighed i nogen Ting.

MADAM RUST

Ikke? (Efter en Pause.) Har De tænkt paa, hvad jeg spurgte Dem om?

MADAM SKAARUP

Jo; men det synes min Mand ikke om.

MADAM RUST

Aa, Deres Mand synes nok om det, naar De bifalder det. Skal en Mand ikke gøre saa meget for sin Kone? — Hr. Skaarup! Kan jeg tro, hvad Deres Kone siger, at De ikke vil unde hende den Glæde at tage en Seddel i min Kollektion.

SKAARUP

Jeg under hende al den Glæde, der stemmer med Fornuft og Ærbarhed. Men jeg ser ikke, hvad Glæde hun kan have af at kaste 25 Rigsdaler ud af Vinduet.

MADAM RUST

Af Vinduet? Hvor kan De som en forstandig Mand tale saaledes? — Om De nu vinder det store Lod, er' saa Pengene kastede ud af Vinduet?

SKAARUP

Min kære Madam Rust! Jeg har nu spillet over en Snes Aar i Klasselotteriet, har snart havt en hel, snart en halv, snart en kvart Seddel; ja, engang var' vi elleve om en Seddel. Jeg har holdt nøje Bog over Udgift og Indtægt. Men naar jeg lægger alle Smaagevinster sammen, saa har jeg akkurat spillet frit i tre Aar; det øvrige er gaaet af min egen Lomme. Og vundet har jeg altsaa ikke. — Nej, det store Lod kommer saavist ikke til Smaafolk.

MADAM RUST

Da ved De dog, der er engang vundet 25,000 Rigsdaler i min Kollektion; og det var saamænd en Rokkedrejer, der vandt dem.

AUGUST

Er der virkelig vunden 25,000 Rigsdaler i Deres Kollektion?

MADAM RUST

Ja, der er sandeligen, og det gik meget mærkelig til. — Ser De, det var den sidste Trækning ligesom i Dag, og jeg kunde omtrent have en 7 til 8 Sedler tilbage. Dagen før Trækningen kommer Rokkedrejer Been, en god Ven af min Mand, ind til os og siger, han vil købe en Seddel. Ih nu, svarer jeg, det var da Synd andet, end at en saa god Ven af vort Hus ikke skulde vinde i vor Kollektion. Og dermed leder jeg en Seddel ud og siger spøgende: Tag den; den vinder bestemt. Hvorpaa han, der var en lystig Fætter, tager mig om Livet — jeg husker det, som om det var i Gaar — og siger: Naar en Kone, som De, min hjerte Madam Rust, leder en Seddel ud til mig, saa kan det aldrig fejle, at jeg jo vinder. Og dermed stak han Sedlen til sig og gik.

— Den næste Dag bragte jeg ham Budskabet, at han havde vundet de 25,000.

ANTONIE

Han blev glad, kan jeg tænke! — Hvad sa'e han, da De fortalte ham det?

MADAM RUST

Aa, den stakkels Mand var som ude af sig selv. Jeg maatte naturligvis efterhaanden forberede ham. Et Menneske kan blive daarlig af Overraskelse. Men da han saa fik det at vide, faldt han mig om Halsen, kyste og trykte mig — ja, dengang var jeg jo yngre og saa en Del bedre ud end nu.

ANTONIE

Aa, det gør intet. Jeg er vis paa, naar De bringer Fatter de 20,000, falder han Dem med Fornøjelse om Halsen.

SKAARUP

Derpaa skal det ikke komme an. Men — det har vel ingen Fare.

MADAM RUST

Ja, ved De hvad, der er mange Ting, der taler for, at De denne Gang kan have Lykken med Dem. Det er den sidste Trækning i Dag. Der er, som De ved, i denne de allerfleste Gevinster og deriblandt flere meget betydelige. Der er foruden det store Lod en Gevinst paa 10,000 Rigsdaler, en paa 4000, tre paa 2000, fjorten paa 1000 og tredive paa 500 Rigsdaler. Her er jo altid godt Haab. Hvorfor skulde De ikke vinde lige saa godt som andre?

MADAM SKAARUP

Jeg synes dog, Mand, du skulde. Man kan jo ikke vide —

SKAARUP

Det fører til intet, Mutter. Lotteri er Lokkeri.

MADAM RUST

Det kan man sige om Tallotteriet; der klatter man mange Smaasummer bort. Men Klasselotteriet er kun een Udgift, som man kender i Forvejen. Min salig Mand, der rigtignok kun var Te- og Porcelæns-Handler, men ellers saamænd en ganske fornuftig Mand, plejede at sammenligne Tallotteriet med kinesisk Porcelæn, der saa tillokkende ud, men gik let itu og hvert Øjeblik maatte anskaffes nyt. Klasselotteriet derimod, sagde han, er som Jydepotter, der ere durable, og som man kun anskaffer sig een Gang for alle og har stor Nytte af.

ANTONIE

(sagte til Adolf).

Kunde man ikke sige om den Lignelse, at den halter?

ADOLF

Det kunde man vist, min gode Antonie.

MADAM SKAARUP

Min Mand har nu sat sig i Hovedet, at Pengene skal sættes i Sparekassen.

MADAM RUST

I Sparekassen! Hvad Glæde har De af dem, naar de staa der? — Jeg kan nok lide, at Folk ere økonome; men man skal heller ikke lægge sine Penge under Laas og Lukke. Og hør, ved De hvad, strengt taget er Klasselotteriet at betragte som en Sparekasse.

SKAARUP

Nej, lille Madam, det synes jeg dog ikke.

MADAM RUST

Ja, hør nu. Naar vi engang have nogle Penge liggende, som vi ikke ved, hvad vi skal gøre med, og som ellers saa let smelte bort under Hænderne, hvor kan vi saa bedre anbringe dem end ved at tage en Seddel og saaledes lade Pengene forrente sig?

SKAARUP

Og saa hverken se Kapital eller Renter igen, naar Trækningsdagen kommer.

MADAM RUST

Nej, nej! Vær nu fornuftig og tag mod Ræson. Det gælder kun, naar Lykken ikke er med Dem. Men naar den føjer Dem, saa er Renterne undertiden ogsaa ganske anderledes end i Sparekassen. — Ja, jeg vil ikke overtale Dem. De maa selv bedst kende Deres Fordel. Men jeg mener blot, at den Arv, der saa pludselig er tilfaldet Dem, viser, at Lykken vil Dem vel; og at det derfor nok var muligt, at den fremdeles vil føje Dem.

SKAARUP

Det er sandt nok —

MADAM RUST

I Dag har De den Fordel, at De ikke har nødig at gaa flere Maaneder i Uvished om Udfaldet. Nu gaar jeg op, hvor der trækkes — det er just den høje Tid — og i mindre end en halv Time kan jeg bringe Dem Budskabet.

SKAARUP

(raadvild).

Deri har De Ret, og det skulde ogsaa være det eneste —

MADAM RUST

Ja, De skal ikke gaa efter mig; men tal med de andre. — Hvad mener De, lille Jomfru Antonie?

ANTONIE

Spørg bare ikke mig; for jeg synes, De taler som et Orakel. Naar jeg var i Fatters Sted, tog jeg to Sedler i Deres Kollektion.

MADAM RUST

Nu, Hr. Skaarup — hvad vil De saa?

SKAARUP

Hvad mener du, Mo'er?

MADAM SKAARUP

Jeg mener, du skulde.

SKAARUP

Lad gaa da! Saa ta'er vi en Seddel. I Grunden har jeg længe havt Lyst dertil, men jeg syntes ikke, jeg nænte det med de Penge.

MADAM RUST

Det kan jeg lide. (Tager to Sedler frem.) Hvilken af de to ønsker De?

SKAARUP

Det er lige godt. Giv mig denne, Nr. 55 og 280. De kan siden hente Pengene hos mig.

MADAM RUST

Ja, det har gode Veje.

SKAARUP

Og nu faa vi se, hvad Lykken under os.

MADAM RUST

Den kan saamænd lige saa gerne favorisere Dem, som den kan lade være. Staa inde for Udfaldet kan jeg vel ikke. Men jeg har saadanne mine egne Betænkninger, der ikke pleje at slaa fejl. Nu, Farvel saa længe! (Til Skaarup.) Og tag Dem nu i Agt, naar jeg kommer igen. Kanske De bliver nødt til at falde mig om Halsen. (Gaar.)

SKAARUP

Nu, Børn, lad os saa faa Ende paa Sagen. Med Sparekassen bliver det til intet, ser jeg nok. Fruentimmerne vil have deres Krig frem. Altsaa, Mutter vil have til Linned og Gangklæder 120 Rdlr. og I, Børn, til to Klædeskaaber —?

JANSINE

(falder ham om Halsen).

Aa, velsignede Fa'er! Skal vi virkelig —?

SKAARUP

Javist. Men hvor meget bruger I?

JANSINE

Vi beregnede i Morges, med Besætning og For omtrent 60 Rdlr.

SKAARUP

Det er mange Penge, Barn!

JANSINE

Er det nu mange Penge! Saa lad os heller slet ikke faa dem. Jeg ved saa, at jeg aldrig bliver saa lykkelig.

SKAARUP

Har jeg sagt det, saa faar I dem. Naa — det bliver med Lotterisedlen og Antonies 2 Billetter for i Vinter 245 Rdlr.

AUGUST

Saa er der altsaa 55 Rdlr. tilbage.

SKAARUP

Nej, det er ikke saa vel. Vi har allerede i Gaar disponeret over cirka 40 Rdlr. for at anskaffe adskillige Smaating og rede min Kone ud af lidt Husholdningsgæld. Resten bliver altsaa omtrent en 10 Rdlr., og dem — ja med dem vil vi skaffe os alle en glad Aften og drikke gamle Sørensens Skaal.

AUGUST

(afsides).

Nu er da de Penge klattede bort som alle de andre. En skøn Økonomi!

SKAARUP

Kom saa ind med, Mutter. Jeg maa ud. (Til August og Adolf.) Adjøs. Ja, vi ses vel i Aften.

(Han og Madam Skaarup gaar ind til højre.)

AUGUST

Naa, min Ven Adolf! Hvorledes gaar det saa med Deres og Jansines Forlovelse?

ADOLF

Det er endnu ved det gamle. Vi maa have Taalmodighed.

JANSINE

Naar det ikke var, fordi Adolf med Tiden skal arve sin Onkel, saa kunde det være det samme. Men jeg ved, jeg er kun skabt til Ulykke.

ADOLF

Giv dig tilfreds, min bedste Jansine! Onkel giver nok sit Samtykke til vor Forbindelse.

AUGUST

(afsides).

Nej, den gamle er næppe saa gal at gøre det. (Højt.) Adolf har Ret. Med Tiden giver han nok sit Samtykke.

JANSINE

Mener du, kære August? Ja, naar jeg vidste det, jeg skulde holde af ham, jeg skulde pleje ham i hans Alderdom, jeg skulde forsøde hans sidste Dage!

AUGUST

(afsides).

Og saa arve ham. Ideen er ikke saa dum.

ANTONIE

Jeg forstaar mig ikke paa, hvorfor vor Herre har skabt de rige Onkler. De gør jo kun Fortræd. I hver Komedie, jeg har set, er der en rig Onkel, der gør Livet surt for de forelskede.

AUGUST

Og undertiden for Tilskuerne med.

ANTONIE

Du er heldig, August. Du har Formue og ingen rige Slægtninge, som du afhænger af. Tværtimod, du har en uformuende Broder, som du kan hjælpe, hvad Øjeblik du vil.

AUGUST
(forlegen).

At hjælpe en slet Husholder er sandeligen ikke saa let.

ANTONIE

Du kunde ret passe for mig. Men naar jeg vil ha'e dig, maa jeg nok selv fri.

AUGUST
(afsides).

Ser man til hende! (Højt.) Antonie er Gud ske Lov altid i godt Humør.

ANTONIE

Det er en Fordel til, ifald du har Lyst at fri til mig. Om Penge, ved jeg, bryder du dig ikke.

AUGUST

Oprigtig talt, kære Antonie, tror jeg, at vi to ikke passe for hinanden.

ANTONIE
(ler højt).

Ja, deri har du Ret. Det er det fornuftigste Ord, jeg har hørt af dig i lang Tid.

JANSINE
(afsides til Adolf).

Det kunde være et godt Parti, August med Antonie. Men han tager hende vist ikke.

ADOLF

Jeg tror selv, at han ikke tager hende.

AUGUST

Ja, jeg maa videre. Gaar De med, Adolf?

ADOLF

Paa Øjeblikket.

ANTONIE
(hurtig og afsides til Adolf).

Du maa endelig blive. Vi har noget meget vigtigt at tale med dig om.

ADOLF

Meget vel. (Til August.) Undskyld mig, — jeg kan endnu ikke gaa.

AUGUST

Siger intet. — Farvel, Jansine! Adjø, lille Antonie! (Afsides, idet han gaar.) En pikant lille Satan, den Antonie! Skade, Forældrene er' blevne til saadanne Pjaltekræmmere. (Gaar.)

ADOLF

Nu, min gode Antonie! Hvad er det, du vil mig?

ANTONIE

Adolf, du er vor eneste Trøst! Du maa raade og hjælpe os. Vor Plejebroder Nicolai er kommet hertil i Gaar Aftes.

ADOLF

Nicolai? Hvilken Nicolai?

ANTONIE

Har du ikke hørt os tale om Nicolai, der var i Huset hos os fra Barnsben, og som Fa'er og Mo'er for 6 Aar siden sendte bort som Skibsdreng?

JANSINE

Ja, for han var saa vild og uregerlig, at vi ingen Vej kunde komme med ham.

ANTONIE

Men det var dog ikke rigtigt at sende ham saaledes ud i den vide Verden. Han var ikke 18 Aar gammel og kunde jo forbedre sig. Jeg ved, jeg har aldrig grædt, som da Nicolai tog bort for at gaa om Bord.

JANSINE

Jeg græd med; jeg græd hele Dagen. Men vi kunde dog ikke beholde ham i Huset, saadan som han var.

Ved du, hvad han gjorde en Gang, søde Adolf? Han satte en Troldkælling i Pigens Kammer, da hendes Kæreste var hos hende —

ANTONIE

Hvem vil huske paa saadanne Drengestreger! Han var saa god og saa munter — og jeg ved, Fa'er og Mo'er har ofte fortrudt, de har sendt ham bort.

JANSINE

Ja, men nu er Fa'er dog vred paa ham, fordi han i al den Tid ikke har ladet høre fra sig.

ANTONIE

Det er han, og derfor vover den stakkels Nicolai ikke at komme for Fa'ers og Mo'ers Øjne.

JANSINE

Jeg skal sige dig, Adolf! Han lod i Gaar Aftes Antonie kalde ud, for hun var før altid hans fortrolige; og saa siden kom jeg til, og saa fortalte han, at han har været i Amerika og kom nu tilbage lige saa fattig, som da han tog herfra.

ANTONIE

Og nu er det, du skal give os Raad. Du ved jo altid Udveje. Du maa endelig hjælpe ham, saa er du ogsaa saa velsignet!

ADOLF

Hvad er det unge Menneske?

ANTONIE
(modfalden).

Han er Understyrmand. Det er vel ikke meget?

ADOLF

Han kan jo avancere og med Tiden blive Overstyrmand.

ANTONIE

Ja, det er vel heller ikke meget. Og desuden, saadanne ligge paa Søen, det synes jeg ikke, han skulde.

Kan han ikke blive noget her i København? Du har jo saa mange Bekendtskaber, Adolf. Kan du ikke gøre noget for ham?

ADOLF

Ja, hvad skulde det være?

ANTONIE

(snurrig).

Er der ikke noget for ham oppe ... oppe i Kollegierne?

ADOLF

Hvad tror Antonie, der kunde være for en Styrmand?

ANTONIE

Ja, Herre Gud, hvad ved jeg?

JANSINE

Vær du kun ganske rolig. Adolf skal tage sig af ham.

ANTONIE

Og underrette Fa'er og Mo'er om, at han er kommen hjem?

JANSINE

Det kan han gøre efter Bordet. — Ikke sandt, søde Adolf, det gør du alt sammen, naar jeg beder dig derom?

ADOLF

Hvor kan du tvivle derom, min bedste Jansine?

JANSINE

(kælende for ham).

Jeg tvivler heller ikke, min Ven! Jeg ved, at du er et af de sjældneste Mennesker i Verden. Naar du ikke var, brød jeg mig slet ikke om at leve. Gid jeg blot var rig, saa skulde du leve som en Minister, og saa skulde jeg gøre jer alle sammen saa lykkelige. — Kom nu med, Adolf; saa skal vi gaa ud sammen og købe Klæde til Kaaberne.

ADOLF

Min bedste Jansine, skulde vi ikke vente, indtil din Fa'er har givet os Penge dertil.

JANSINE

Aa, Holm er min egen Kræmmer; for ham har jeg ikke nødig at genere mig. Kom kun.

(Han og Jansine gaa ind til højre.)

ANTONIE

(ene, sætter Stole til Side o. s. v.).

Nicolai vil komme Kl. 11, mens Fa'er er ude. Saa kan han straks være her. I Gaar saa jeg ham ikke rigtigt. Det var i Skumringen, og vi turde ikke hente Lys. Men jeg kendte ham paa Stemmen, kendte ham straks, ligesom han sagde: God Aften, Antonie! Kan du kende mig igen? — Men han har vist forandret sig meget. (Der bankes paa Døren.) Der er han!

FJERDE SCENE

Antonie. Nicolai (i simple, blaa Klæder, men dog med fremmed Snit).

NICOLAI

(iler hen til hende).

Antonie! Kære Antonie! Her har du mig igen.

ANTONIE

(lidt forvirret ved at se ham).

God Dag, Nicolai, God Dag! Værsgod ...

NICOLAI

Jeg har ikke havt et Minut Ro paa mig i Dag, indtil Klokken blev 11; jeg har allerede været ved Gadedøren for en halv Time siden; saaledes har jeg længtes efter dig — (rettende sig) efter jer alle sammen. Lad mig nu ogsaa se rigtig paa dig. I Gaar syntes jeg bestandigt, jeg havde min forrige lille Legesøster for mig. Er det nu virkelig dig? Er det den samme Antonie som før?

ANTONIE
(noget fremmed).

Jo, mig er det; men ...

NICOLAI

Du har forandret dig meget. Du er bleven stor, Antonie, og ... og smuk.

ANTONIE
(nejer).

Tak. Det er nok saadanne en Sømands-Talemaade.

NICOLAI

Nej, nej! Men du var allerede smuk dengang. (Griber hendes Haand.) Du har endnu de samme brune, skælmske Øjne, det samme muntre Smil; saa er vel ogsaa Hjertet det samme, og dit gode Humør.

ANTONIE
(søger lempeligt at komme løs).

Jo, Tak; men ... vil du ikke sidde ned ...

NICOLAI

Nej, lad mig staa. Hvad skal ogsaa de Komplimenter til? Er jeg ikke din Plejebroder som før? Har da 6 Aar gjort mig saa fremmed for dig? — Se ikke saaledes paa mig, Antonie! Du gør mig angst og bange. Er jeg dig ikke længer kær? Foragter du mig, fordi jeg kommer saa fattig, som jeg gik?

ANTONIE
(levende).

Nej, Nicolai, for Guds Skyld! Hvor kan du tro ... Vi ere jo heller ikke saa rige, at vi har Grund til at se ned paa andre. Men ... men, du har ogsaa forandret dig alt for meget. Det er slet ikke, som det var dig selv. Hvor du er vokset ud og er bleven høj!

NICOLAI
(smilende).

Synes du, jeg har forandret mig til min Fordel?

ANTONIE

Jo, saamænd! — Du er bleven brun i Ansigtet; men sandt at sige, det klæder dig ganske godt.

NICOLAI

Jeg har levet under en hedere Sol end den, I har her til Lands, har tumlet mig omkring ved Amerikas Kyster, har døjet onde og gode Kaar, — saa kan man ikke sørge for en hvid Hud.

ANTONIE

Ja, naar jeg tænker, hvor du har været langt omkring og set meget!

NICOLAI

Det har jeg, og jeg kan i de lange Vinteraftener fortælle jer en Del. Men nu vil jeg helst høre noget om dig og om dem derhjemme. — Hvorledes gaar det jer alle sammen?

ANTONIE

(nedslaaet).

Det er gaaet meget tilbage for Fa'er.

NICOLAI

Saa? — Ja, jeg har hørt ...

ANTONIE

Han har haft lutter Tab i de sidste Par Aar, og vi har maattet indskrænke os meget. (Oprømtere.) Men hvad skal man ogsaa med Rigdom? Man er kun i bestandig Frygt for at miste den — (leende) og den Sorg er vi endelig nu fri for.

NICOLAI

Og Jansine?

ANTONIE

Hun er forlovet eller saa godt som forlovet med en Fuldmægtig Adolf, saadan en brav, skikkelig Mand. Han har allerede lovet, han vil tage sig af dig og gøre alt muligt for dig.

NICOLAI
(kold).

Tak ... vil han? — Det er smukt.

ANTONIE

Du er jo ikke saa vild mere som før, Nicolai? Ikke sandt, du har ... har forbedret dig. (Forskende.) Ikke?

NICOLAI
(leende).

Jo, jeg har forbedret mig. Naar man er nær ved de 25 Aar, har man svedt en Del af det Vildskab ud, hvormed man pinede sig selv og andre i sit 19de.

ANTONIE

Jeg har engang læst et Eventyr om en Mand, der havde mange Børn og kom godt ud af det med dem alle sammen. Men den yngste var uregerlig, og ham kunde han ikke styre. Og saa en Dag tog han ham for sig og sagde: Jeg kan ikke styre dig, og derfor skal du ud af Huset, og saa jog han ham ud i den vide Verden. Da nu Manden var bleven gammel og svag, og alle hans Børn havde forladt ham, og ingen brød sig om ham, da kom den yngste tilbage. Han havde glemt alle sine forrige Daarligheder og var bleven fornuftig. Ja, han var saa klog, at han kunde høre Græsset gro. Og han var saa rig, saa rig! Og en gammel Konge havde gjort ham til Tronarving. Og saa tog han sin Fa'er til sig og skaffede ham en sorgfri Alderdom. — Jeg ved ikke, hvoraf det kommer, at hver Gang det Eventyr er faldet mig ind, har jeg tænkt paa dig, Nicolai; at ogsaa du vilde vende tilbage ...

NICOLAI
(misfornøjet).

Ikke som fattig, simpel Understyrmand, men som Prins; ikke sandt?

ANTONIE

Skam dig, Nicolai! Hvorfor tror du, jeg ser saa meget paa, om du er rig eller fattig? — Men du var vild

og uregerlig som Dreng, og Fa'er og Mo'er vare altid saa vrede paa dig. Og derfor vilde jeg gerne, du skulde komme igen som et andet Menneske. Men naar du nu ikke vil høre paa, hvad jeg siger — (vender sig bort.)

NICOLAI

(griber hendes Haand og holder hende fast).

Kære, gode, lille Antoniel Vær nu ikke vred paa mig. Jeg vil høre alt, hvad du siger. Da jeg var en vild Dreng, var du den eneste, jeg brød mig om; skulde jeg saa nu foragte dine Ord? — Men det kan ikke undre dig, at jeg nu ved min Hjemkomst er frygtsom for Modtagelsen og lidt mistroisk. Jeg er bleven behandlet haardt herhjemme. I har jaget mig bort som en Hund — jeg ved, hvad du vil sige — men hvem kan sætte et gammelt Hoved paa en munter, livlig Dreng? At lade mig gaa til Søs som Skibsdreng var dog for galt. Hvorledes jeg hang ved jer alle sammen med Liv og Sjæl, det vidste I ikke, ja, jeg har selv ikke vidst det, før da jeg maatte langt herfra. — Nu er jeg kommen tilbage, med den samme Kærlighed til jer alle; men — lad mig kun sige det ligefrem — med den samme bitre Overbevisning, at I kun vil bryde jer lidt om mig og maaske paa ny støde mig fra jer.

ANTONIE

(med Følelse).

Nej, Nicolai, det har du sandelig ikke nødig at frygte. Vi ville alle holde af dig, og hvis ingen vilde, skulde dog jeg — (standser).

NICOLAI

Du, Antonie? Tør jeg virkelig tro det? — Saa bryder jeg mig ikke om de andre. Du er dog den, jeg i al den Tid mest har tænkt paa, mest har glædet mig til at se igen. — Kan du huske, at jeg engang som Dreng har friet til dig, og at du svarede, jeg skulde først blive til noget, saa vilde du se til. — Nu er jeg — (bøjende af) — ja, jeg er kun Styrmand. Men med et godt Mod staar

Verden os aaben; og du skal se, jeg kommer nok frem. Bliver du nu vred, naar jeg paa ny frier til dig?

ANTONIE

Men, Nicolai! Er du da ikke rigtig klog? Knap er du ankommen —

NICOLAI

En Sømand kan ikke gøre saa mange Omstændigheder som andre, der altid har Stunder. — Svar mig, Antonie!

ANTONIE

Svar mig! Men tror du da, det kommer an paa mig alene? Har Fa'er og Mo'er ikke ogsaa et Ord at sige med?

NICOLAI

Men naar de nu give deres Samtykke?

ANTONIE

Ja, saa kan vi altid tales ved.

NICOLAI

Nej, nej! Lad mig ikke være i Uvished! — Antonie! Vil du, naar dine Forældre tillade det? Vil du, uagtet din Ven er fattig og kun har sit redelige Hjerte, men et Hjerte, der har været dig tro og hengiven i alle de Aar, jeg har været borte —?

ANTONIE

(uden at se paa ham).

Nicolai! Naar du overbeviser mig om, at du er bleven brav og skikkelig og stræbsom, saa — enten du er fattig eller rig — og naar du virkelig har mig kær — og naar Fa'er og Mo'er ...

NICOLAI

(ude af sig selv).

Hurra! Ja, saa er der intet i Vejen! (Tager hende om Livet.) Saa er du allerede min lille Kæreste!

ANTONIE
(river sig løs).

Men Nicolai dog ...

NICOLAI

Hør, kære Antonie, nu skal jeg fortælle dig (afbryder sig selv). Nej, det var ingenting. Jeg vilde bare fortælle dig, at nu vil jeg ikke bytte med Admiralen paa et Orlogsskib.

ANTONIE

Ja, men nu skal du være ordentlig, ellers gaar jeg.

NICOLAI

Jeg er ordentlig — bliv bare; bliv og fortæl mig — fortæl, hvad du vilde sige — nej, det var ikke det — jeg er saa fortumlet — aa, jeg staar her og vaaser!

ANTONIE
(leende).

Ja, jeg synes ogsaa.

NICOLAI

Nu ved jeg det. Tror du, din Fa'er gerne giver sit Minde?

ANTONIE

Nej, det tror jeg ikke. Men det er jo dig, der har det gode Haab.

NICOLAI

Det har jeg ogsaa. Vær du kun rolig. Men hvordan tror du, han vil tage mod mig?

ANTONIE

Ja, Gud skal vide det. Han vil sagtens holde en lang Tale til dig og formane dig; og Mo'er vil eksaminere.

NICOLAI

Tror du?

ANTONIE

Bliv kun ikke bange. Det kan ogsaa være, at Fa'er og Mo'er vil blive lige saa forbløffede over dig som jeg selv.

NICOLAI

Hvad mener du?

ANTONIE

Jo, du er ... du har faaet ... jeg ved ikke selv — du har et Væsen, som om hele Verden hørte dig til.

NICOLAI

Naar du bare holder af mig, saa hører hele Verden mig til.

ANTONIE

Jeg kan slet ikke faa i mit Hoved, at du kun er Styrmand. Du er saa fin, at sige paa din Maade, — og dit Linned er saa hvidt. — Lad mig se dine Hænder! — Man skulde ikke tro, at de Hænder have holdt paa Roret i ondt Vejr.

NICOLAI

Det har en Styrmand heller ikke nødig. Men lad nu det fare og sig mig, naar jeg tør præsentere mig for mine Plejeforældre.

ANTONIE

Nu er kun Mo'er hjemme. Fa'er er paa Toldboden, og Jansine er ude at købe Klæde til Vinterkaaber for sig og mig. — Du ser saa besynderligt paa mig. Du tror nok, vi slaa ret stort an. Aa nej! Fa'er har i disse Dage arvet nogle Penge; det er det hele.

NICOLAI

Har han arvet? Saa?

ANTONIE

Ja, Arven er allerede gaaet sin Vej. Vor Familie har intet Talent til at holde paa Pengene. Vi forstaa meget bedre at komme ud af det med ingenting.

NICOLAI

Nu da, saa vil jeg opsætte min Visit til i Eftermiddag. I dette Øjeblik er jeg ogsaa for glad og velstemt til at lade mig eksaminere. Lev da vel til i Eftermiddag. Og naar jeg saa har staaet mig godt til Eksamen,

saa har jeg jo Lov — ikke sandt? — saa har jeg Lov til at anholde om din Haand, og saa skal du blive den lykkeligste Styrmandskone i Landet.

ANTONIE

Ja, Gud ved, hvorledes vi to skal komme ud af det; for jeg har ingenting, og du har ingenting.

NICOLAI

Vi skal just komme godt ud af det. Du skal leve som en Prinsesse paa mit Skib.

ANTONIE

Nej, Tak, Nicolai. Forord bryder ingen Trætte. Til Søs gaar jeg ikke.

NICOLAI

Godt; saa sætter jeg mig ned her i Byen.

ANTONIE

Ak Gud, jeg ved hverken, om jeg skal le eller græde over dig. Du gør Vind som en Kinafarer. Vidste jeg ikke, at du al din Tid har været saaledes og med alt dette en redelig, trofast Sjæl, saa vilde jeg fortryde, hvad jeg har lovet dig.

NICOLAI

Du skal aldrig komme til at fortryde det. Hav Tillid til mig, og du skal se, alting vil gaa godt. Rig eller fattig — hvad gør det til Sagen? Det, som grundlægger vor Lykke, kan dog ingen købe med Penge; saa vil jeg haabe, vi heller ikke kan miste det, om ogsaa vore Kaar ere ublide. — Farvel, Antonie, og vær ved godt Mod. Bliver vi først gift sammen og har sat Bo, saa skal hele Gaden tale om Styrmand Reiersen og hans velsignede lille Kone.

(Gaar. I Døren møder og hilser han Madam Rust, der forstyrret gaar ham forbi uden at hilse igen.)

FEMTE SCENE

Antonie. Madam Rust.

MADAM RUST
(mat og afkræftet).

Er De der, Jomfru! Gud være lovet, at jeg træffer en. Jeg troede aldrig, at jeg havde vundet herop.

ANTONIE

Er De ikke vel, Madam Rust?

MADAM RUST

Jo, jeg er vel ... nej, jeg er slet ikke vel. Mine Ben kan knap bære mig. Har De en Stol?

ANTONIE
(bringer en Stol).

Værsgod. Vil De have et Glas Vand?

MADAM RUST

Ja, Tak ... nej, jeg vil intet have. Men lad mig straks faa Deres kære Hr. Fa'er i Tale.

ANTONIE

Fa'er er ikke hjemme.

MADAM RUST

Er han ikke? — Stakkels Mand! Han ved slet ikke...

ANTONIE

De gør mig urolig, Madam. Er der noget passeret? Skal jeg kalde Mo'er ud?

MADAM RUST

Ja, kald Deres kære Moder ud ... Nej, kald hende ikke ud. Jeg maa selv ... Ja, du store Gud! Hvor Forsynets Veje er forunderlige! Hvem skulde have sagt ... ja, jeg sa'e det!

ANTONIE

Men, kære, bedste Madam Rust! Naar De længe bliver saadanne ved, saa dør jeg af Skræk.

MADAM RUST

Aa, min søde, rare Jomfru! (Kysser hende.) De har altid været min Øjesten. Men bær over med mig. Jeg er ganske ude af mig selv. (Rejser sig urolig.) Men Deres Hr. Fader maa komme — han maa komme — (afsides) en anden kunde underrette ham ... (Højt.) Der maa gaa Bud efter ham.

ANTONIE

(lytter).

Der kommer han. (Springer hen til Døren.) Fa'er! Her er Madam Rust og vil endelig tale med dig.

SJETTE SCENE

De forrige. Skaarup.

SKAARUP

Madam Rust? Meget gerne. Her er jeg.

MADAM RUST

(gaar ham langsomt i Møde).

Min retskafne, ædle Hr. Skaarup! Ja, jeg vil tale med Dem. Jeg har et meget vigtigt Ord at tale med Dem. Men det maa være under fire Øjne.

SKAARUP

Gaa ind saa længe, Antonie.

ANTONIE

(afsides, idet hun gaar ind).

Nu skal jeg gaa ind!

SKAARUP

(idet han vil trække Kjolen af).

Nu, Madam Rust?

MADAM RUST

Hr. Skaarup! De maa være en Mand! De maa fatte Dem.

SKAARUP
(studser).

Hvad behager?

MADAM RUST

Forsynet har udkaaret Dem paa en højst mærkelig Maade til sit Redskab.

SKAARUP
(alarmeret).

Hva — hvad mener De?

MADAM RUST

Jeg har en Efterretning at bringe Dem. (Efter et Ophold, seende stivt paa ham.) Har De Styrke nok til at høre den?

SKAARUP

Min kære Ma — Madam Rust! Kom De kun frem dermed.

MADAM RUST
(igen efter et Ophold).

Deres Seddel i Klasselotteriet har vundet.

SKAARUP

Har den? — Ej, ej! Hvor meget?

MADAM RUST
(med Eftertryk).

En betydelig Sum.

SKAARUP
(glad).

Er det Alvor? Dog vel ikke de 4000?

MADAM RUST

De har vundet de 4000 ... De har vundet mere end de 4000.

SKAARUP

Guds Død! Skulde jeg have faaet de 10,000?

MADAM RUST

Ja ... De har ...

SKAARUP

Har jeg? Hvad? Har jeg? — Victoria! Trallala!

MADAM RUST

Nej, De har ikke ...

SKAARUP

Har jeg ikke?

MADAM RUST

Nej ... aa Gud, Hr. Skaarup! — De har — men De maa sandeligen fatte Dem — (udbrydende.) De har vundet de 50,000 Rigsdaler!

SKAARUP
(forstenet).

Halvtredsindstyve ...! (Med svag Stemme og tumlende.) Madam Rust! Der staar inde en Flaske med Salmiak...

MADAM RUST
(holdende paa ham).

Tænkte jeg det ikke nok! — For Guds Skyld, kom til Dem selv! (Raaber ind til højre.) Madam Skaarup! Jomfru Antonie! Kom mig til Hjælp!

SYVENDE SCENE

De forrige. Madam Skaarup og Antonie fra højre Side; straks derefter Adolf, Jansine og August fra Hovedindgangen.

MADAM SKAARUP

Hvad er der sket?

ANTONIE

Aa Gud, er Fa'er syg?

MADAM SKAARUP

Er du daarlig, Mand ... lad mig —

ADOLF OG JANSINE
(der kommer ind med August).

Hvad har man for her —

MADAM RUST

Hr. Skaarup! Kom dog til Dem selv!

SKAARUP
(med svag Stemme).

Er min Kone her?

MADAM SKAARUP

Her er jeg. Vi er' alle her. Vil du mig noget?

SKAARUP

Ved du allerede?

MADAM SKAARUP

Nej, nej! Hvad skulde jeg vide?

SKAARUP

Kone! Vi har vundet de 50,000 Rdlr.

ALLE
(undtagen Skaarup og Madam Rust, med et højt Udraab).

De 50,000 Rdlr.

ANTONIE
(falder Madam Rust om Halsen).

Nej, er det sandt, søde Madam Rust?

AUGUST
(til Madam Rust).

Virkelig? De 50,000 Rdlr.?

MADAM RUST

Paa mit Ord: de 50,000 Rdlr.

JANSINE

Nej, Adolf, hvad synes du ...

ADOLF

Det var jo en meget glædelig Begivenhed.

AUGUST

Kære Onkel! De tør være overbevist om min største Deltagelse. Jeg gratulerer Dem.

ALLE DE ØVRIGE

Ja, vi gratulere! Vi gratulere!

SKAARUP

(der hidtil har siddet med Hænderne foldede i Skødet og stirret hen for sig, rejser sig).

Tak, Børn! Tak! Tak! — Ja, det er en stor, en ufortjent Lykke; og det er vor Pligt at bære den med Ydmyghed. — Kom hid, lille Kone! (Trækker hende til sig og kysser hende.) Du har i de sidste Aar gennemgaaet meget med mig, og uden at klage. Gud være lovet, nu kan jeg berede dig en sorgfriere Fremtid.

MADAM SKAARUP

Ja, nu, kære Mand, har vi jo slet ingen Nød.

MADAM RUST

Naa, Hr. Skaarup! Hvem havde nu Ret? De eller jeg? Var det nu ikke godt, De ikke satte Deres Penge i Sparekassen?

SKAARUP

Ja, De maa nok sige det. Det var Himlens Beslutning, og jeg bekender, at vi fornemmeligen maa takke Dem —

MADAM RUST

Ih, bevares —

MADAM SKAARUP

Jo, deri har min Mand Ret. Uden Dem havde vi aldrig tænkt derpaa. Men min Mand skal ogsaa vise sig erkendtlig.

JANSINE

(til Adolf).

Søde Adolf! Jeg er saa glad, saa lykkelig!

AUGUST
(afsides).

Nej, de Mennesker har Hestelykke!

ANTONIE

Men, Fatter, hvad skal vi gøre med alle de Penge!

SKAARUP

Det kommer vi nok ud af, Barn. Nu maa vi se til at komme lidt til Ro og reflektere over, hvad der er det nærmeste at gøre. (Gaar under det følgende spekulerende op og ned, efterfulgt vekselvis af de andre, alt som han tiltaler dem.) Først og fremmerst maa der røddes op i Salen, Kone! Vi kan sagtens vente fremmede, der vil gratulere; saa maa der se ordentligt ud.

MADAM SKAARUP

Ja, det skal straks ske.

SKAARUP

Og saa maa Jansine tage mine sorte Klæder frem og lade Pigen børste dem.

JANSINE

Det skal jeg nok, Fa'er.

SKAARUP

Og saa maa I, Børn, ogsaa klæde jer lidt anstændigt.

JANSINE OG ANTONIE

Jo, det skal vi, Fa'er.

SKAARUP

I kan gaa ud i Butikkerne og købe et og andet.

JANSINE OG ANTONIE

Det er godt, Fa'er.

SKAARUP
(til Konen, afsides, men dog i Gangen).

Og hør, Kone, saa maa mit Ur indløses.

MADAM SKAARUP

Jeg sender straks en derhen.

SKAARUP

Og saa maa August bevise mig den Tjeneste at gaa hen til en Mand for mig.

AUGUST

Naar De ønsker det — og hvis der ellers er noget —

SKAARUP

Tak! Tak! — Og med Madam Rust maa jeg siden tale.

MADAM RUST

Ja, jeg er jo her i Huset.

SKAARUP

Og — (standser) ja det er sandt, Kone, hvad har du til Middag til os?

MADAM SKAARUP

Vor daglige Mad.

SKAARUP

Nej, det gaar min Sandten ikke an. Paa en Dag som denne maa man have noget aparte.

ANTONIE

Ja, det har Fa'er Ret i!

MADAM SKAARUP

Hvor skal jeg i den Hast —

SKAARUP

Lad gaa Bud hen paa en Restauration. Og lad os faa et Par Flasker Vin — en god Vin — vi vil drikke Rinskvin i Dag.

ADOLF

Jeg skal meget gerne besørge et Par Flasker.

AUGUST

Jeg tilbyder mig ogsaa —

SKAARUP

Godt, og lad os saa gaa ind, Børn, og hver gøre sit. I er alle til Bords hos mig til Middag. — Kom, Kone! Kom, lille Madam Rust! (Tager sin Kone og Madam Rust under Armen.) En glad Dag skal erstatte os mange Genvordigheder og sande mit gamle Ordsprog: Naar Enden er god, er alting godt!

ALLE DE ØVRIGE

(mens de under støjende Glæde følge ind med til højre).

Ja, det var et sandt Ord!

ANDEN AKT.

(En Sal, efter Omstændighederne smukt møbleret. Paa hver af Siderne en Chiffonière, og paa den ene af disse to Vaser med Blomster. En Dør til højre og en Hovedindgang i Baggrunden. Paa den ene Side af denne en Sofa.)

FØRSTE SCENE

AUGUST

(kommer ind fra højre).

Naa, nu er jeg da saa forspist og — jeg havde nær sagt — saa fordrukket, som om jeg havde været til Gilde paa Skydebanen. Vi har til Middag levet saa flot og overflødigt, som dengang Onkel havde Part i Kaperierne. Rinskvinen flød over Dugen — forloren Skildpadde, stegte Ænder og Wienertærte — den ene Skaal oven paa den anden — jo, Begyndelsen er god. — Med alt det er det godt, at jeg har beholdt min Kontenance. Her maa smedes, mens Jernet er varmt. Sætter jeg ikke mit Projekt igennem straks, kunde der komme andre Liebhavere; for ikke at tale om, at — saa utroligt det klinger — jeg vil parere, inden to Aar er' de Penge fløjten. Der er allerede lagt saa mange Planer derinde,

at Gevinsten kan faa sin Rest alene derved. Vi skal have nye Gardiner, nye Spejle, nyt Betræk. Vi skal ligge paa Landet til Sommer. Vi har saa smaat talt om at holde Heste og Vogn — — Aha! Der har vi Adolf. Kan jeg vinde ham, saa har jeg det halve vundet. — Naa! Nu maa man da lægge sit Ansigt i Søndagsfolder.

ANDEN SCENE

Adolf (fra højre). August.

ADOLF

Jansine har sagt mig, at min Ven August vil tale med mig.

AUGUST

Min Ven! Jeg ønsker at henvende mig til Dem i et af mit Livs vigtigste Anliggender. De er — ja, jeg har ikke nødig at sige det; thi det er en bekendt Ting — De er den indsigtsfuldeste i vor Kreds. Deres Stemme har Vægt. Et Ord af Dem siger mer end al vor Veltalenhed. Med hvem kan jeg da bedre raadføre mig?

ADOLF

(trykker hans Haand).

Hvis jeg kan udrette noget for Dem —

AUGUST

De har maaske allerede bemærket, at jeg i lang Tid har næret en hemmelig Lidenskab for Deres Kærestes Søster?

ADOLF

For Antonie? Nej, det har jeg sandelig ikke bemærket.

AUGUST

Ikke? Ja, jeg har jo søgt at skjule det —

ADOLF

Men Jansine og jeg har først i Dag talt om, at en saadan Forbindelse var ønskelig.

AUGUST
(omfavner ham).

Har De virkelig? Saa De bifalder min Kærlighed?

ADOLF

Af mit Hjerte. Naar Antonie deler den —

AUGUST

Det vil jeg haabe, ... og De selv maa jo kunne dømme —

ADOLF

Ja, jeg tror, hun ynder Dem, af enkelte Ytringer at slutte — endogsaa i Formiddag, — og jeg plejer ikke at bedrage mig i deslige Ting.

AUGUST

Det kommer altsaa blot an paa, om Forældrene ville give deres Samtykke, — og her stoler jeg ganske paa Dem.

ADOLF

Over dette Punkt tror jeg at kunne berolige Dem. Vi kende Dem alle som en brav, stræbsom ung Mand. Og hvad det økonomiske angaar — man burde jo egentlig ikke tage Hensyn til sligt, — men ogsaa heri taler alt for Dem. De har gode Indtægter og en anselig privat Formue.

AUGUST

Ak, min Ven! Guld er Støv. De anseligste private Formuer kunne smelte hen. Men en retskaffen Vandel — ja hvem ved det bedre end De, der er et Mønster for os alle? — En retskaffen Vandel er Grundvolden for al jordisk Lykke.

ADOLF

Denne Grundsætning vedkender jeg mig aldeles; og den bestyrker kun end mere min Agtelse for Dem.

AUGUST

Saa nedlægger jeg da min Skæbne i Deres Hænder. Tal De med Onkel og Tante! Benyt den skønne Ind-

flydelse, De nyder i vor Familie; og tvende Menneskers Lykke vil være Deres Løn!

ADOLF
(entusiasmeret).

Det skal jeg! Det skal jeg tilforladeligt! Det er et betydningsfuldt Kald, De har betroet mig; men jeg skal ikke hvile, før jeg har gjort mig værdig til Deres Tillid. Nu vil jeg straks gaa ind og tale med Hr. Skaarup; og, hvis det er sandt, — hvis jeg virkelig nyder nogen Indflydelse hos ham, da skal jeg snart bringe Dem gode Tidender. Vor kære Antonie skal da ved Deres Side se en glad Fremtid i Møde! (Gaar hurtigt ind.)

AUGUST

Puh, den Konversation tog paa Kræfterne. Naar man taler med ham, maa man altid svæve i den syvende Region. Men har jeg ham paa min Side, saa har jeg ogsaa Forældrene; og saa kommer det kun an paa, hvad den lille Stivnakke Antonie vil sige dertil. Aa, jeg tænker nok — (betragter sig selv.) Hvad Fanden kan hun forlange mere? Vi har gjort Lykke før hos Smaapigerne.

TREDIE SCENE

August. Madam Skaarup og Madam Rust (fra Hovedindgangen).

AUGUST

Der har vi jo vor kære Tante! Hvor har De været? Der har været en Spørgen efter Dem —!

MADAM SKAARUP

Jeg var nede hos Madam Rust.

MADAM RUST

Ja, Deres kære Tante har saamænd beæret mig med et Besøg.

AUGUST

Naa, ja det er en anden Sag. (Ser paa Madam Skaarup.) Men er det dog ikke mærkeligt, som Tante paa den senere Tid har faaet et godt Udseende? Er det ikke sandt, Madam Rust?

MADAM RUST

Om det er sandt? Det er en Bemærkning, jeg har gjort for længe siden. Men De har ogsaa en ypperlig Konstitution.

MADAM SKAARUP

Aa jo, jeg kan jo ikke klage. (Afsides til August.) Undskyld, jeg har noget at tale med Madam Rust.

AUGUST

Det gør intet. Jeg kan gaa ind til de andre. (Afsides, idet han gaar ind til højre.) Her skal nok, inden Hjælpetropperne kommer, foreløbig slaas en lille Plade.

MADAM SKAARUP

Nu, Madam Rust, hvad jeg vilde sagt — mit Hoved er saa fortumlet, — saa bliver det derved.

MADAM RUST

Det bliver derved. 500 Rigsdaler har jeg overleveret Dem i Formiddags og 500 nu. Resten bringer jeg Dem i Morgen.

MADAM SKAARUP

Ja, det var jo godt, om jeg kunde faa dem i Morgen. De første 500 ere allerede saa godt som borte. Min Mand har straks afgjort en Gæld paa 400 Rigsdaler, der længe har trykket ham. De øvrige gaa snart, saa meget jeg har at anskaffe. Pigebørnene har jeg lovet hver et Sjal; de har længe trængt dertil. Det vil vi ud og købe i Eftermiddag. Og saa vil min Mand, at vi skal gøre Hr. Adolf en Present for nogle Tjenester, han tidligere har bevist os. Det skulde ogsaa ske i Dag. Nu kommer Jansines Forlovelse med ham. Ved den Lejlig-

hed vil ogsaa meget gaa bort. Det er ikke, fordi vi er' i Forlegenhed; her har allerede været Bud paa Bud fra Kræmmerne, at vi kunde faa hos dem, hvad det skulde være, og at det ikke hastede med Betalingen. Men jeg vil helst betale, hvad jeg køber.

MADAM RUST

Ja, det samme siger jeg.

MADAM SKAARUP

Angaaende Købet af Deres Hus, da vil min Mand selv tale med Dem. Han har opsat en Kontrakt eller et Skøde, hvad det hedder —

MADAM RUST

Meget vel, lille Frue!

MADAM SKAARUP

Saa skulde vi endnu tale om den Duçør, vi er Dem skyldig.

MADAM RUST

Det kan vi tale om, naar De kommer i Ro, og De har hævet Pengene paa Lottokontoret. Jeg overlader det ganske til Dem, lille Frue, og Deres Mand, enten De vil unde mig en Sum een Gang for alle, eller sætte en Livrente ud for mig.

MADAM SKAARUP

Ja, det kommer vi nok ud af. I det Punkt er min Mand generøs.

FJERDE SCENE

De forrige. Skaarup.

SKAARUP

Naa, er I her! Jeg har ventet paa Dem begge.

MADAM RUST

Deres Frue og jeg stod netop og talte om Dem.

SKAARUP

Naa! — For Resten er min Kone ikke Frue.

MADAM RUST

Hvad hun ikke er, kan hun blive. Det skulde gaa besynderligt til, om man vilde nægte en Mand som Dem en Rang, hvis De begærte det.

SKAARUP

(smilende).

Det kunde nok hænde sig, at De har Ret deri.

MADAM RUST

Og jeg hører, jeg tør gratulere Dem. Hr. Adolfs Onkel har givet sit Samtykke til hans Forlovelse med Deres Datter Jansine.

SKAARUP

Ja, nu er der ingenting mere i Vejen. Jeg fik Brev fra ham ved Bordet.

MADAM RUST

Det kan jeg begribe; naar man kan komme ind i en Familie som Deres.

SKAARUP

(afsides til sin Kone).

Har Madam Rust flyet dig de 500?

MADAM SKAARUP

Jo, jeg har dem her.

SKAARUP

Det var vel. Lad saa Pigen springe hen til vor forrige Vinhandler og købe 12 Flasker Portvin, og lad dem bringe ned til Madam Rust. Vi maa dog i Forvejen vise hende et lille Galanteri. — Og kom saa ind med mig i min Skriverstue. Hr. Adolf har betroet mig en Sag af Vigtighed, som jeg maa tale med dig om. (Højt.) Vil De saa følge med, Madam Rust, saa kan vi

afgøre alt angaaende Købet af Deres Hus. Vor Aftale er, at jeg betaler Dem 900 Rbd. straks, og Resten lade vi staa paa Prioriteterne.

MADAM RUST

Meget vel, Hr. Skaarup.

SKAARUP

Det er en Grille af mig, at jeg ikke udbetaler Dem det hele straks.

MADAM RUST

Det saa jeg jo helst.

SKAARUP

Nej, lad det nu blive ved Aftalen. Jeg har en Spekulation fore, hvortil jeg kommer til at bruge en Hoben. (Med Eftertryk.) Deres Penge er De vis.

MADAM RUST

Derpaa har jeg intet Øjeblik tvivlet. (spøgende.) Men De vil dog aldrig sætte Deres Penge i Sparekassen?

SKAARUP

Nej, nej, lille Madam! Det var den Gang. Nu har vi heller ikke nødig at tage det saa nøje. — Ja, kom saa ind med.

(Han, Madam Skaarup og Madam Rust gaar ind til højre.)

FEMTE SCENE

Nicolai og Jacob Baadsmand (fra Hovedindgangen).

NICOLAI

Her er ingen. Pigen har nok vist os fejl.

JACOB

Hun sa'e, de kom straks, gjorde hun.

NICOLAI

Jaja! Saa lad os da vente.

JACOB

Med Forlov, Hr. Reiersen! — siden vi ikke har noget bedre at gøre, — hvorfor vil De endelig give Dem ud her i Huset for Understyrmand? Hvorfor tør ingen vide, at De er Ejer af Skib og Ladning? Jeg synes dog, det Fartøj, vi ere komne med, kan man være bekendt; og Ladningen er sine 70,000 Pjastre værd mellem Brødre. Jeg har nok hørt, at en og anden, der vendte tilbage med tomme Lommer, har bildt Folk ind, han var en Matador. Men naar man har Skillingen som De, Hr. Reiersen —

NICOLAI

Jeg har nu mine Grunde.

JACOB

Ja, bliv ikke vred, fordi jeg spør'. Jeg har kendt Dem fra den Tid, De var Dreng. Vi har gjort Rejsen sammen til Boston paa det Fartøj, som Hr. Skaarup var Redere til. Jeg havde faret for ham en Del Aar og var godt anskrevet her i Huset; og se derfor fik jeg et Slags Tilsyn med Dem paa Skibet. I Begyndelsen smagte det Dem ikke. De gik og saa lige saa melankolsk ud som en gammel Redekam, der har mistet Tænderne. Men siden gik det bedre, og det var Synd at sige andet, end at De til sidst skikkede Dem vel. Men saa maatte vi lade Dem blive i Boston, og jeg tog Hyre tilbage. — Nu føjer det sig saaledes, at jeg i Fjor kommer paa ny til Boston, og saa ser jeg, at Skibsdrengen er bleven Kompagnon i et anseligt Handelshus; og alle Folk taler om, at De har vist Konduite, hvor det behøvedes, og gjort Comptoiret store Tjenester. Og saa tænkte jeg ved mig selv: Der maa sidde et godt Hoved paa ham. Og saa derfor, Hr. Reiersen, og fordi vi har været gamle Kistekammerater, tænkte jeg, at jeg vilde dog spørge Dem om Grunden —

NICOLAI

Du har Ret, gamle Kammerat! Og jeg kan forklare dig alt med faa Ord. Kald det Stolthed, kald det For-

fængelighed, kald det, hvad du vil; men jeg vil ikke, at de skal tage vel imod mig her i Huset, fordi jeg bringer en Slump Pjastre med mig, men for min egen Skyld. Skaarup og hans Kone tog mig til sig som et fattigt Barn, dengang de selv ingen Børn havde. Siden kom de to Døtre, og jeg var tilovers. De har gjort mig meget godt; Gud ved, at jeg erkender det. Men de har ikke sørget til Gavns for min Opdragelse, da der var Tid dertil; de forstod ikke at behandle den ærekære Dreng og miskendte mine Følelser. For hver Drengestreg, jeg gjorde, krænkede de mig med at lade mig høre deres Velgerninger. Kun Antonie forstod mig; hun alene havde Magt at styre mig, og kun hun var Skyld i, at jeg ikke for længe siden var rendt min Vej. — Nu, kort og godt, i Boston fik jeg at vide, at det var gaaet til Agters med den gamle Skaarup, og jeg besluttede at hjælpe ham. Derfor — og fordi jeg — nu ja, derfor er jeg kommet hertil.

JACOB

Og naar nu den gamle Skaarup ikke ta'er imod Dem saaledes, som De, med Deres Tilladelse, har sat Dem det i Hovedet, saa la'er De ham drive af, Hr. Reiersen, og hjælper ham ikke?

NICOLAI

Sladder! Hvem taler derom? Hjælpes skal han, hvordan det saa gaar.

JACOB

Naa, men De vil dog først lodde Grunden for at se, hvor dybt De kan gaa. (Ryster paa Hovedet.) De skulde ikke gøre det, Hr. Reiersen! Med saadanne Prøver gaar det, som det gik vor Koksmat John. Han havde faaet en Tepotte af Fajance til gi'endes af Kahytskriveren, og saa vilde han se, om den var stærk, og lod den falde fra Fokkeraaen; men den gik itu. — Se, nu vil jeg med Deres Tilladelse besøge en lille Pige ude i Nyboder, som jeg ved venter paa mig; vi er halvvejs Kærestefolk. Kom jeg nu der i mine gamle Skibsklæder og sa'e: Her er

jeg, Marie, saa nøgen og fattig som Moses, da han havde slaaet Farisæeren ihjel —

NICOLAI

Hahaha! Du er ikke meget bibelfast.

JACOB

Det er et sandt Ord, Hr. Reiersen. Men det er ikke mindre sandt, at naar jeg taler saadanne til Marie, saa ser hun surt og vender mig Ryggen. Nej, jeg har taget mine bedste Kisteklæder paa og et Par Skilling i Lommen, at hun dog kan se, hendes Kæreste er ingen fattig Pjalt, der skal neje sig flad for hvert Skridt, han vil frem. Menneskerne er engang ikke anderledes. Naar man kommer fra de Lænder, hvor vi har været, saa ser Folk gerne, at der hænger en Klat Guld og Sølv ved os. — De skulde ikke gøre det, Hr. Reiersen.

NICOLAI

Du kan have Ret i noget; men Antonie tog dog godt imod mig, uagtet hun ikke vidste andet, end at jeg er en fattig Styrmand.

JACOB

Gjorde hun? Ja, hun er et ungt, følsomt Blod; det kan man ikke regne. Med de gamle er det en anden Sag; de har det ligesom, jeg vil sige, Taljeblokkene paa et Skib. Naar der ikke bliver smurt, piber det. — De skulde ikke gøre det, Hr. Reiersen.

NICOLAI

Har jeg sagt A, maa jeg sige B. Det faldt mig svært nok at holde tæt for Antonie, og jeg var mer end angst for, at hun ikke skulde staa Prøve. De gamle bryder jeg mig ikke om. Vil de slaa Vrag paa mig, saa lad dem. Men det har ingen Fare. De har lidt selv ondt paa den senere Tid og ved, hvad Trang og Nød vil sige. (Oprømt.) Du skal se, jeg er velkommen. Omsonst er jeg ikke bleven ført ind her i Salen. Maaske de i dette Øjeblik sætte Klæderne til Rette for at tage

anstændigt mod deres Plejesøn. Kom her, Jacob! (Peger paa den ene Chiffonière.) Se, her har de sat Vaser med friske Blomster hen og pyntet op. Du skal se, det er for min Skyld. — Hold nu alt i Beredskab. Du kan først hilse paa Folkene, og bring saa siden de Kasser og Kister herop med de Smaating i, jeg har bragt med til dem. — Jacob! Jeg har aldrig været saa glad som i Dag. Det er en stor Lykke at komme hjem og skaffe dem Glæde, der engang — (standser).

JACOB

Der engang, med Deres Tilladelse, har set Dem over Skuldrene.

NICOLAI

Nej nej! Det er ikke den Følelse, der bevæger mig. Jeg vil ikke ydmyge dem; ved Gud, det vil jeg ikke! Men jeg vil vide, om min Kærlighed bliver gengældt, og var jeg ikke saa vis i min Sag, saa havde jeg maaske ikke baaret mig ad, som jeg har.

SJETTE SCENE

De forrige. Antonie (fra Døren til højre, bærende paa en Vase med Blomster). Siden Jansine.

ANTONIE

(idet hun med Travlhed sætter Vasen hen paa den anden Chiffonière).

Er du der, Nicolai! Det var dejligt, at du kom. Jeg har tænkt saa meget paa dig.

NICOLAI

Har du? Naar du vidste, hvor det glæder mig!

ANTONIE

(efter at have sat Vasen hen).

Nu skal jeg straks være hos dig igen. (Gaar ind.)

NICOLAI

Kan du se, Jacob, jeg har Ret. Alt er i Oprør for min Skyld.

JACOB

Ja, det lader jo til, der er Røre i Huset.

ANTONIE

(kommer tilbage, ledsaget af en K a r l og en P i g e, der bære en Sofa.)

Tag varligt paa den. Herhen! Sæt den herhen. (Efter at den er sat hen i Baggrunden paa den ene Side af Hovedindgangen.) Jeg kommer straks, kære Nikolai! (Gaar ind igen.)

JACOB

Her er nok Stads i Familien i Dag. Man skulde tro, de havde Barn i Kirke.

NICOLAI

Aa Snak! Hvor skulde det Barn komme fra?

(J a n s i n e kommer ind, efterfulgt af A n t o n i e.)

JANSINE

(i en grædende Tone).

Du skal se, hun narrer mig. Den Modehandlerinde er saadant et afskyeligt Menneske. Og naar jeg nu ikke faar Kappen til i Aften, hvad skal jeg saa gøre?

ANTONIE

Du faar den nok, naar du bare vil være taalmodig.

JANSINE

Jeg faar den ikke. Det har hele Tiden anet mig, at hun narrer mig (Bliver Nicolai var. I samme grædende Tone.) God Dag, Nicolai. Hvor du ser godt ud! Vil du ikke sætte dig ned.

NICOLAI

Nej, Tak. Men hvorfor er du i saa slet Humør?

JANSINE

Aa, man har nok Grund til at være i slet Humør.

ANTONIE

Min Søster er Gud ske Lov altid i slet Humør. Hendes Taarer har det ligesom Floden Niger, som Adolf

har fortalt om, at man ikke ved, hvorfra den kommer. Der er aldrig nogen, der ved, hvorfor hun græder.

JANSINE

Ja, du ler ad alting.

ANTONIE

Hvad skal jeg græde for? Du græder jo for hele Familien.

JANSINE

Du siger nok — men, naar man saa vist har stolet paa at faa et Stykke, og saa bliver narret ... Men jeg ved nok; jeg har ikke andet end Uheld. Mig skal det altid gaa imod. Jeg vilde ønske, jeg laa i min Grav.

(Gaar ind.)

ANTONIE

(bliver Jacob var, der har holdt sig i Baggrunden).

Hvad er det, jeg ser? Er det ikke vor gamle Jacob?

JACOB

(kommer frem).

Jo, det er, lille Jomfru! Naar De ikke har noget derimod, vilde jeg hilse paa min forrige Redere, Deres Hr. Fa'er.

ANTONIE

Det vil vist glæde Fa'er at se dig igen. — Og du er kommet med Nicolai?

JACOB

Ja vel ja, lille Jomfru, er jeg kommen med ham.

ANTONIE

Og du har været med ham i Amerika og alle disse Lande?

JACOB

Det ved den søde Gud, jeg har, lille Jomfru.

ANTONIE

Men hvordan bærer I jer ad der? De taler jo lutter Engelsk. Kan du nu tale Engelsk?

JACOB

Saa ganske har jeg ikke Videnskab deri. Men man kan altid hjælpe sig. Og skulde det gaa meget kontrær med Sproget, saa maa man krydse.

ANTONIE

Hahaha! Ja, det kan jeg begribe. Nu skal jeg fortælle Fa'er — det er sandt, Nicolai, Fa'er ved, du er kommet.

NICOLAI

Ved han? Hvad sa'e han? Var han vred, fordi han intet har hørt fra mig før?

ANTONIE

Aa, i Dag er Fa'er i saa godt Humør, at han ikke let bliver vred.

NICOLAI

I godt Humør? Fordi jeg ... hvorover er han i saa godt Humør?

ANTONIE

Ved du da ikke, hvad her er passeret?

NICOLAI

(urolig).

Nej, nej! Hvad er der sket?

ANTONIE

At Fa'er i Dag har vundet 50,000 Rdlr. i Klasselotteriet?

NICOLAI

50,000! — Derom talte du jo ikke et Ord i Formiddag.

ANTONIE

Vi erfarede det ogsaa først, ligesom du var gaaet. Aa, her er bleven en Uro og Tummel i Huset —! Fa'er gaar omkring og spekulerer, Mo'er maaler Tøj af; Kræmmerne har sendt os saa mange Varer ind i Huset, at vi gerne kunde opklæde alle Vajsenhusets Børn.

NICOLAI
(kold).

Saa?

ANTONIE

Her skal males, her skal gibses, her skal møbleres, og jeg ved ikke alt hvad. I Aften skal vi have fremmede; og derfor er Salen sat i Stand og pyntet op, som du ser.

NICOLAI

Hm! Ser man!

ANTONIE

Ja, du ryster paa Hovedet. Jeg har selv tænkt over, om det er godt, paa een Gang at faa saa mange Penge. Man kan let komme ud af sit gode, gamle Trit og sætte sig Nykker i Hovedet. Men naar jeg saa husker paa, hvor meget Fa'er har gaaet igennem i de sidste Aar, og at han nu kan vente en sorgfri Alderdom, saa glæder jeg mig over, at han har vundet. Penge er dog er rar Ting. (Madam Skaarup raaber indenfor: Antonie!) Naa, nu er der igen Ild i Papirerne. Vi er alle saa forstyrrede, saa det er en Lyst. Jansine græder over sin Kappe; Mo'er klager, at hendes ny Hat ikke vil passe; Fatter har spildt Vin paa sin Vest; mit Livbaand er to Gange gaaet op. Der er intet af vort Tøj, der vil sidde og holde. Det er, ligesom det var Himlens Vilje, at vi skulde have nyt. (Der kaldes igen.) Ja, nu kommer jeg.

(Løber ind.)

JACOB
(efter en Pause, under hvilken Nicolai gaar heftig op og ned).

Jeg staar her og ser paa de Blomstervaser, Hr. Reiersen. Jeg tror næsten ikke, de er' satte hen for vor Skyld.

NICOLAI

Gid Fanden havde alle Lotterier, baade Tallotteriet og Klasselotteriet! Der kommer kun Ulykke deraf.

JACOB

Med Deres Tilladelse, den Ulykke kan da bæres, at vinde de 50,000.

NICOLAI

Jeg har glædet mig som et Barn til at hjælpe og understøtte dem. Jeg har tænkt mig de gamles Overraskelse, deres Glæde over at rives ud af al Nød, deres — hvorfor skal jeg ikke tilstaa det? — deres Taknemmelighed. Og nu — nu staar jeg som en Nar. Nu bryder de dem fejl om mig.

JACOB

Ja, det kan nok hænde. Men ser De, Hr. Reiersen, — og tag mig ikke mine Ord ilde op — naar De nu straks havde meldt Dem som den rige Mand, saa havde alle bukket og skrabet for Dem; for Lige søger Lige. Og De havde været fornøjet og ikke vidst, om man bukkede for Dem eller for Deres Penge. Nu derimod —

NICOLAI

Spar dine Bemærkninger. Bagefter kan enhver give gode Raad.

JACOB

(efter et Ophold, med Tørhed).

Skal jeg saa lade de Kister og Kasser med Deres Foræringer bringe herop?

NICOLAI

Du skal Fanden, skal du! Ingenting skal bringes herop. Ikke en Snus!

JACOB

Hr. Reiersen! Tag mod et godt Raad af en Mand, der mener Dem det vel. Gør Ende paa denne Historie. Naar Deres Plejefa'er kommer, saa fortæl ham alting lige ud af Posen. Sandt nok vil han ikke blive saa fornøjet, som naar han selv kunde have Nytte af Deres Skillinger — for det er nu natyrligt. Men det vil dog

fornøje ham, at hans Plejesøn har skikket sig vel og er blevet til noget i Verden.

NICOLAI

Jeg kan ikke og gider ikke. Det er mig nu, som om hele min Ejendom ikke var fire Skilling værd. Før var jeg glad ved den Tanke, at min Rigdom kunde gøre disse Mennesker glade. Nu — jeg vilde næsten til Trods ønske, at jeg virkelig kom tilbage som simpel Styrmand.

JACOB

Ja, den Lykke kunde De sagtens opnaa. — Men der kommer nok Hr. Skaarup. Lad os nu sætte os i Lave.

NICOLAI

Ja, der er han. — Ak, Gud, han er blevet gammel!

SYVENDE SCENE

Nicolai. Jacob. Skaarup og August fra højre.

SKAARUP

(kommer ind i afsides Samtale med August og tager ikke straks Notits af Nicolai).

Vær du kun ubekymret, August. Jeg kender dig og ved, det er ikke Egennytte, der driver dig.

AUGUST

Ja, det vilde jo være meget krænkende for mig, om Onkel skulde tro, at jeg af Interesse —

SKAARUP

Det tror hverken jeg eller nogen.

AUGUST

Jeg kan forsikre, at om Antonie var den fattigste Pige i København —

SKAARUP

Det ved jeg, og saadanne kender jeg dig. Partiet er i alle Henseender fornuftigt. Min Kone og jeg har i

lang Tid ønsket det. (Højt, idet han vender sig mod Nicolai.) Naa, se der har vi jo vor Nicolai.

(Nicolai nærmer sig.)

AUGUST

(trækker Skaarup tilbage; afsides).

Men tror Onkel virkelig, at Antonie giver sit Samtykke?

SKAARUP

Der er intet i Vejen. Min Kone taler nu med hende. Det er en god, føjelig Pige. (Højt, til Nicolai.) Nu, velkommen, min Dreng! Du er jo bleven stor og stærk!

NICOLAI

(rørt).

Kære Plejefa'er! Er jeg Dem virkelig velkommen?

SKAARUP

Hvorfor skulde du ikke være mig velkommen, naar du ellers har opført dig godt, saa vi ingen Skam har af dig. — Men jeg hører, vor gamle Jacob er ogsaa ankommen. Naa, der er han jo. Velkommen, Jacob!

JACOB

Gud velsigne Dem, Hr. Skaarup. Naar De ikke tog det fortrydeligt op, vilde jeg hilse paa min forrige Redere.

SKAARUP

Det skal du have Tak for, min Søn! Sæt Dig ned; nu kommer der straks en Snaps og en Bid Brød.

NICOLAI

(afsides).

Saaledes skal jeg modtages!

AUGUST

(nærmer sig Nicolai; ironisk).

Er det tilladt at hilse paa sin gamle Legekammerat?

NICOLAI
(kort).

God Dag, August!

AUGUST

Jeg hører, du er avanceret stærkt siden sidst. Du kan jo snart vente at blive Understyrmand.

SKAARUP

Nej, han er Understyrmand.

AUGUST
(spodsk).

Er du? Hvem skulde tro det!

SKAARUP

Ja, ser du, Nicolai, nu er du kommet i et heldigt Øjeblik. Du kan komme til at fare for mig. Jeg har en Spekulation — sig mig, i hvad Pris er Kaffe og Sukker paa Markedet i Boston? (Vender sig fra ham til August, uden at oppebie Svar, da hans Kone kommer ind med Antonie.) Naa, der er min Kone med Pigebarnet.

OTTENDE SCENE

De forrige. Madam Skaarup. Antonie. Kort efter Jansine og Madam Rust; siden en Tjenestepige. Til sidst Adolf.

NICOLAI
(ved at se Madam Skaarup).

Min Plejemoder! Min kære, gode Plejemoder!

MADAM SKAARUP

Ja, der er han! Det er ganske rigtigt ham.

NICOLAI

Du har dog vel lidt Godhed tilovers for mig endnu?

SKAARUP

(trækker sin Kone fra Nicolai).

Bliv ikke vred. Jeg har noget at tale med min Kone. (Sagte til hende, mens Nicolai bliver nedslaaet staaende.) Har du talt med Antonie?

MADAM SKAARUP

Jo, jeg har. Det gi'er sig nok.

ANTONIE

(afsides til Moderen, tørrende Øjnene).

Jeg siger dig, Mo'er, jeg gør det ikke.

MADAM SKAARUP

(ligeledes afsides til hende).

Du skal, Barn! Det er dit eget Bedste.

AUGUST *)

(der nærmer sig Antonie; smigrende).

Over al den Uro har jeg knap kunnet veksle et Ord med vor venlige Antonie; og du ved ikke, hvor jeg har længtes efter at tale med dig. Jeg har saa meget at sige dig.

ANTONIE

Jeg har ikke Lyst til at høre noget i Dag.

NICOLAI

(afsides til hende, ved hendes anden Side).

Antonie! Jeg er nær ved at fortvivle. Naar du ikke vil trøste og opmuntre mig, er det ude med mig.

ANTONIE

Jo, jeg er vistnok skikket til at opmuntre andre.

(En Pige bringer en Præsenterbakke med Drikkevarer etc.)

SKAARUP

Naa, det var vel. — Men jeg begriber ikke, hvor Hr.

---

*) Ordenen er: Nicolai. Antonie. August. Mad. Skaarup. Skaarup. Jansine. Madam Rust. I Baggrunden Jacob.

Adolf kan blive af. Han var blot gaaet hen for mig et Steds; og jeg vilde dog, han skulde være til Stede.

JANSINE

Jeg har set ham staa dernede og tale med en Mand. Nu kommer han nok straks.

SKAARUP

Godt. Lad os saa faa et Glas Vin, Kone. — Ja, jeg ser Dem jo alle hos os i Aften, da nogle gode Venner har ladet sig melde —

MADAM RUST

Jeg takker skyldigst for Indbydelsen.

SKAARUP

Kom du saa kun med, lille Nicolai; vi har Plads til dig med. — Men nu vil vi, mens vi alle ere samlede mellem os selv, foreløbig drikke et Glas paa en glædelig Begivenhed. (Adolf kommer ind.) Der er Hr. Adolf. Et Glas til Hr. Adolf. (Afsides til denne, mens de øvrige tilstedeværende hver tage sig et Glas.) Alt er bragt i Rigtighed. Jeg maa tilstaa Dem, jo mere jeg tænker paa dette Parti, des mere glæder det mig for min Antonie, og jeg er Dem overmaade forbunden for den Interesse, De har vist for denne Sag. Kan jeg ved Lejlighed vise mig erkendtlig —

ADOLF

Tal endelig ikke herom, Hr. Skaarup. Min skønneste Løn er den Bevidsthed, at jeg har gjort vor Antonie lykkelig.

SKAARUP

(højt til de andre, rømmende sig).

Børn! Jere Udsigter har i lang Tid ikke været de bedste. Min stakkels Jansine har længe gaaet og sørget, inden Hr. Adolfs Onkel vilde give efter, indtil vi endelig i Dag ved Bordet kunde have den Glæde at drikke paa hendes og Hr. Adolfs Fremtids Vel. For min Antonie har jeg ofte været bekymret. Jeg blev Dag for Dag

ældre og vidste ikke, hvem der skulde være hendes Støtte, naar jeg faldt fra. Men som jeg altid plejer at sige: Naar Enden er god, er alting godt — ogsaa for den Sorg er jeg befriet. En brav, formuende Mand anholder om hendes Haand; og vi kan nu, Børn, klinke paa Antonies og min Søstersøn August's Forlovelse.

Samtidigt.

ADOLF. JANSINE. MADAM SKAARUP

Vi gratulere.

MADAM RUST

Ih, jeg gratulerer af Hjertet.

NICOLAI

(lader ved Skaarups Slutningsord og under de andres Gratulationer sit Glas falde og udbryder).

Antonie! Det kunde du —! (Styrter ud, efterfulgt af Jacob.)

ANTONIE

(der under Faderens Replik mod Slutningen har ytret Overraskelse og urolig Angst og villet tale, vil nu ile efter Nicolai, med det Udraab):

Nicolai, hør mig!

AUGUST

(holder hende tilbage).

Antonie! Bliv! Hvor vil du hen?

SKAARUP

Hvad var det?

(Under de sidste Replikker, der maa gaa Slag i Slag, og under almindelig Forbavselse over Nicolais Forsvinden, falder Tæppet.)

TREDIE AKT.

Samme Dekoration som i anden Akt. Foran den ene Sofa staar et Divansbord med en Armstage med tændte Lys. Paa hver af Chiffonièrerne staa ligeledes Armstager, hvis Lys ere tændte.

FØRSTE SCENE

Skaarup. Madam Skaarup. Antonie. Siden Adolf.

SKAARUP

Naa, Barn, eet Ord saa godt som tyve: hvad har du besluttet?

ANTONIE

Hvor kan du, Fa'er! Jeg, som bestandig har gjort mig lystig over min stive Cousin, skal jeg nu paa een Gang begynde at tale godt om ham? Hver Gang han har villet danse med mig, har jeg sagt Nej, fordi han ikke kan holde Takt —

SKAARUP

Sniksnak! I Ægteskab spørger man ikke om Takt og saadanne Narrestreger.

ANTONIE

Men, Fa'er, August og jeg skændes og disputerer med hinanden den hele Dag; hvorledes skal vi nogen Sinde kunne enes —

SKAARUP

Derfor kan I godt enes. Min Kone og jeg enes, uagtet vi aldrig ere enige.

ANTONIE

Fa'er og Mo'er er nu i saa mange Aar vante til det.

SKAARUP

Ja, deri stikker det. Saaledes vil August og du ogsaa vænnes til hinanden. Det er med Ægteskab som med Huslejlighed. Folk i København flytte hvert Øjeblik og

faa det aldrig tilpas. Men naar man bliver paa et Sted og vænner sig til Manglerne, saa finder man sig vel i alt. Har du været gift med August en halv Snes Aar —

ANTONIE

Jo, en halv Snes Aar! Inden den Tid kan jeg være død og begraven.

SKAARUP

Hvad har du da mod August? Er det ikke en køn ung Mand?

ANTONIE

Alle Folk sige dog, han ser ud som en Barbersvend.

SKAARUP

Aa Vaas! — Saadanne noget vil jeg ikke høre.

MADAM SKAARUP

Det kan ikke hjælpe, du taler til Antonie. Hun tror, hun kan slaa alt hen i Spøg. Men det hele er saa ikke andet, end at hun har sat sig Griller i Hovedet, nu da Nicolai er kommet hjem.

SKAARUP

Men de Griller skal hun sætte sig ud af Hovedet igen. Nicolai var alle sine Dage en Døgenigt, som vi kun har haft Sorg af, saadanne som det alletider gaar, naar man ta'er fremmede Folks Børn til sig. I seks Aar har han ikke ladet høre et Ord fra sig; det er den Tak, vi har havt. Og hvad er han nu? Styrmand! Er det noget for os at have en Styrmand til Svigersøn? (Adolf kommer ind.) Naa, der kommer Hr. Adolf. — Nu kan du spørge ham. Det er en fornuftig Mand, der har raadet baade min Kone og mig til dette Parti. — Tal De med Pigebarnet, Hr. Adolf. Hvad De siger, gør hun. Sine Forældres Ord agter hun ikke. — Og kom saa ind, Kone, og gør alt i Stand, før de fremmede komme.

(Han og hans Kone gaa ind.)

ANDEN SCENE

Antonie. Adolf. Siden Jansine.

ANTONIE

Men, Adolf, hvad har du gjort? Mens jeg tror, at du er Nicolais bedste Støtte, gaar du hen — jeg kunde le derover, naar jeg ikke var saa bedrøvet — gaar du hen og klapper mig sammen med August.

ADOLF

Men, min bedste Antonie! Jansine og jeg troede, at du holdt meget af August. Selv dine Ytringer til ham i Formiddag bestyrkede os deri.

ANTONIE

Aa Gud nej! Hvor kunde I tænke Jer —! Hvad skal vi nu gøre? August, der har saa mange Penge, ham giver Fa'er og Mo'er ikke saa let Slip paa. Og den stakkels Nicolai, der ingenting har, ingenting er —

(Jansine kommer ind, omklædt, med et Livbaand i Haanden.)

JANSINE

(gaar hen mod Antonie, tager hende om Halsen og kysser hende).

Aa, min stakkels, ulykkelige Søster! Jeg har grædt saadanne for din Skyld. Jeg faar aldrig noget lykkeligt Øjeblik igen, før jeg ved, du er fornøjet. Jeg var saa glad og tænkte og sværmede om en lysere Fremtid, og saa skal den Ulykke arrivere. Hvad synes du, Adolf, hun har sagt mig, at hun kan ikke leve uden Nicolai.

ADOLF

(med Deltagelse).

Det er jo i Sandhed højst beklageligt!

JANSINE

Og fordi Nicolai ingenting er, skal vi derfor foragte ham? Man kan jo være meget retskaffen, fordi man ingenting er.

ADOLF

Det kan man unægtelig.

JANSINE

Jeg ved, hvad Kærlighed er, og hvor elendig et Menneske kan gaa omkring.

ADOLF

Ja, det er en stor Sandhed! — Men hvad skal vi gribe til?

ANTONIE

Du maa igen tale med Fa'er og Mo'er. Dig ta'er de efter.

JANSINE

Ja, det maa du, Adolf! Du har Følelse for Menneskernes Lidelser, og du kan sætte dig ind i hendes Forfatning. — Kom, søde Antonie, og hjælp mig dette Livbaand om. — (Mens det bindes omkring.) Skal min stakkels Søster være den eneste, der paa en Dag som denne gaar omkring og sørger?

ADOLF

Nej, nej! Det var jo virkelig Synd. Det bør ingenlunde ske. Jeg skal tale med dine Forældre —

ANTONIE

Men, Adolf, glem blot ikke, hvad du har lovet, at du vil sørge for Nicolai.

ADOLF

Jeg har allerede arbejdet for ham. Jeg har en Idé, som jeg har grundet Haab om at kunne udføre, og hvorved han kan faa en anstændig, fast Ansættelse her i Byen.

ANTONIE

(falder ham henrykt om Halsen).

Nej, Adolf, har du virkelig? Du er en fortræffelig Mand! — Hvad er det for en Ansættelse?

ADOLF

Det kan jeg ikke betro dig endnu. Men jeg tør forsikre, du kan aldeles berolige dig i denne Henseende. — Ja, saa vil jeg straks gaa ind til dine Forældre. Jeg haaber, de ville give efter for Sandhedens Stemme. Vor gode Antonie bør ikke være ulykkelig. Hun bør dele det Held, der er tilfaldet os alle. — Fat Mod, min bedste Pige! Jeg gaar ind og taler din Sag. Tanken om din Fremtid skal give mine Ord Veltalenhed. (Gaar ind til højre.)

JANSINE

Der kan du se, Antonie. Vær nu oprømt og kom ind med i vort Kammer.

ANTONIE

Naar Adolf bare kunde gøre noget for Nicolai.

JANSINE

Bryd dig nu om ingenting. Naar han ta'er sig af et Menneske, saa kan man sige, han er saa godt som forsørget. (De gaa ind.)

TREDIE SCENE

Nicolai (kommer hastig ind fra Hovedindgangen, efterfulgt af Jacob)

NICOLAI

Spar dine Ord og pak dig!

JACOB

De er ude af Dem selv, Hr. Reiersen. Jeg tør ikke gaa fra Dem. De ved ikke, hvad De gør.

NICOLAI

Den falske! Jeg skal vise hende, hvem hun har holdt for Nar. Da hun var fattig, da var jeg god nok for hende. Men nu, da Rigdoms-Djævelen er kommet over dem, nu forskyder hun mig, og det glat væk, uden Omstændigheder — (bitter). Hvad Omstændigheder havde

man ogsaa nødig at gøre med det fattige Plejebarn, der i saa mange Aar har spist Naadsensbrødet her i Huset!

JACOB

Lad Dem tale til Rette, Hr. Reiersen!

NICOLAI

Jacob, du ved ikke, hvor jeg har stolet paa denne Pige. Selv da jeg var langt herfra og ikke kunde vente, at nogen her vilde tænke paa mig, var det, ligesom en Stemme sagde mig, at hun erindrede sin vilde Legekammerat. Og nu hendes Ord i Formiddag, hendes Glæde ved at se mig — nej, Jacob! Jeg bliver desperat derover.

JACOB

(afsides).

Det er ogsaa Satan til Kvindfolk!

NICOLAI

Men lad hende kun foretrække den Hallunk for mig! Er det, fordi han har det Par Skillinger efter Faderen, saa har hun gjort fejl Regning. Hun og de andre skal erfare, at Styrmanden er lidt mere, end de bildte dem ind. Nu skal hun se, at jeg kan le ad dem alle sammen.

JACOB

Det skulde De ikke gøre, Hr. Reiersen! Et Menneske maa ikke være saadanne.

NICOLAI

Jo, netop nu skal det være min Triumf!

JACOB

Lad dem nu drive af for det, de er'; og lad os rekommandere os i al Stilhed.

NICOLAI

Jeg ved, hvad jeg gør. Gaa du nu ind i mit Logis, bring alt mit Tøj ud paa Toldboden og hold Barkassen klar.

JACOB

Vel! vel! Jeg skal udføre alt punktligt. — Men, Hr. Reiersen, De skulde ikke gøre det. Med Fruentimmer er det ikke anderledes. De har det, som jeg vil sige de engelske Jægter, der ere gjorte paa Køb. Saadan en kan ha'e en køn Skabelon og en god Rejsning; men kommer hun ud i rum Sø, saa gi'er hun sig i alle Ender og Kanter. — Se, nu har jeg med Deres Tilladelse i Sinde —

NICOLAI

(utaalmodig).

Jacob, du kan gaa.

JACOB

Det er et sandt Ord; det kan jeg. Ethvert Menneske har nu sin egen Dømmekraft; men jeg siger endnu en Gang: De skulde ikke gøre det, Hr. Reiersen! (Gaar.)

FJERDE SCENE

Nicolai. Jansine. Siden Antonie.

JANSINE

(med en Armstage med tændte Lys).

Nicolai! Er du her? (Sætter Armstagen hen paa Bordet.) Du stakkels Menneske! Du er vist ulykkelig og fortvivlet —

NICOLAI

(kold).

Aa, jeg har fundet mig i saa meget, saa kan jeg ogsaa —

JANSINE

Men er du ikke elendig over, at du skulde miste Antonie, som du elsker saa højt?

NICOLAI

Jeg skal sige dig, Jansine! Naar man har holdt af en Pige og mærker, at hun ikke duer noget, saa la'er man den Fugl flyve.

JANSINE
(grædende).

Men hvordan er det, du taler om min Søster?

NICOLAI

Det gør mig ondt, jeg ikke kan tale bedre om hende. Naar man som hun kan forlove sig med to paa een Gang —

JANSINE

Men det har hun jo ikke gjort. Hvor kan du tro det? Hun er jo uskyldig og har slet ikke vidst, at Fa'er lige med eet vilde forlove hende med August.

NICOLAI

Hvad er det, du siger?

JANSINE

Ved du da ikke, hun gaar og sørger og græder og er fortvivlet —?

NICOLAI
(henrykt).

Hvad? Græder hun? Den velsignede Glut! Er hun fortvivlet? Hahaha! Det kan jeg lide! — Har jeg da virkelig gjort hende Uret?

JANSINE

Javist har du. — Naa, der kommer hun selv. Nu kan du høre, hvad hun siger.

(Antonie kommer ind med en Kurv med Tetøj, som hun sætter fra sig.)

NICOLAI
(iler hen til hende).

Er du mig tro, Antonie? Elsker du som før din gamle Legekammerat?

ANTONIE

Ja, du fortjener det rigtignok, saa forskrækket du gjorde mig før?

NICOLAI

Bliv ikke vred, at jeg miskendte dig. Nu er jo alting

godt igen. Nu bliver jeg her og har Tid til at bede dig om Forladelse.

ANTONIE

Nu bliver du her! Ja, Courage har du. Men naar Fa'er og Mo'er ser dig, saa faar du næppe Lov til at blive her.

NICOLAI

Aa, det har ingen Fare. Jeg er inviteret til i Aften; og desuden — for at fortælle jer alt ...

JANSINE

(afbrydende ham).

Antonie har Ret. Nu skal du gaa. Men om lidt kan du komme igen, naar de fremmede er her; saa kan Fa'er og Mo'er ikke være bekendt at sige dig noget. — Hun skal desuden sætte sit Haar og kan ikke staa og snakke med dig.

NICOLAI

(efter lidt Betænkning).

Godt da! — Gaa kun ind og pynt dig. Jeg vil ogsaa pynte mig. Om en halv Time er jeg her igen.

ANTONIE

Men bliv dog ikke for længe borte, hvis Fa'er og Mo'er paa ny skulde plage mig med August.

JANSINE

Det gør Fa'er og Mo'er ikke. Adolf taler med dem; og de gør alt, hvad han siger.

NICOLAI

Ja, jeg har mit Logis her i Nærheden; saa jeg kan snart være her. — Farvel, Smaapiger! Og naar jeg kommer igen, skal jeg selv tale med Fa'er og Mo'er, og — her er min Haand — det skal hjælpe. (Gaar ud ad Hoveddøren.)

ANTONIE

Han er saa modig paa det, at han ikke hviler, før Fa'er og Mo'er kaster ham ned ad Trapperne.

FEMTE SCENE

Jansine. Antonie. Skaarup (i sorte Klæder og hvid Vest). Adolf.

SKAARUP

(trædende ind i Samtale med Adolf).

De ved, at jeg har megen Respekt for Deres Mening og agter Deres ædle Grundsætninger. Men nu at kalfatre Sagen om, kan hverken passe sig for mig eller for min Datter. (Højt, til Jansine og Antonie.) Gaa I kun ind og hjælp jeres Mo'er med Paaklædningen; og lad Pigen sætte alting ind.

ANTONIE

Nu gaar jeg. (Afsides til Adolf.) Hvad sa'e Fa'er?

ADOLF

(trækker paa Skulderen).

Endnu er han ubøjelig.

ANTONIE

(til Jansine).

Der kan du se.

(Hun og Jansine gaa ind.)

SKAARUP

(til Adolf).

De kan tro mig, den Godhed, Pigebarnet har for Nicolai, er kun Flyvegriller, der vil gi'e sig, naar hun ikke ser ham mere; og det skal jeg nok sørge for.

SJETTE SCENE

Skaarup. Adolf. August. Siden fremmede Herrer og Damer. Madam Skaarup. Jansine. Straks i Begyndelsen af denne Scene, inden de fremmede ere komne, sætter en Pige Maskinen paa Bordet og ordner Tetøjet.

AUGUST

(omklædt).

Jeg ser, jeg er en af de første.

SKAARUP

Ja, du er en akkurat Mand. Men nu kan vi ogsaa ret straks vente vore fremmede.

AUGUST

Hvad mener Onkel om Antonie? Tør jeg gøre mig Haab?

SKAARUP

Vær du kun aldeles ubekymret.

AUGUST

Jeg kan heller ikke tro, at en Pige som Antonie kan have Inklination for et Menneske, der har flakket om saa længe, uden at man har hørt et Ord om ham. Gud ved, hvad han er for en Udhaler. Onkel burde forbyde ham Huset.

SKAARUP

Ja, det har jeg stærkt i Sinde. — Naa, der banker det. Der har vi vore Gæster.

(Tvende Herrer med deres Damer komme ind. Indbyrdes Komplimenter. De fremmede gratulere Skaarup.)

SKAARUP

Tak, Tak! Værsgod og sæt Dem ned. Min Kone kommer paa Øjeblikket.

(Madam Skaarup kommer ind fra højre, ledsaget af Jansine. Den første har en moderne, temmelig stor, lyseblaa Silkehat paa, der kontrasterer noget mod hendes øvrige Paaklædning.)

FØRSTE HERRE

Ah, Madam Skaarup! Vi gratulere!

MADAM SKAARUP

Mange Tak! — Bliv De kun siddende.

(Efterhaanden komme flere fremmede, hilse og gratulere. Damerne tage Plads med Mad. Skaarup ved Tebordet. Nogle af Herrerne sætte sig hos dem; andre opholde sig i Forgrunden hos de samtalende. Jansine, Pigen og siden Antonie tage sig af Opvartningen.)

ANDEN HERRE
(kommer frem med Skaarup).

Hør, Skaarup, var det dig, der i forrige Uge havde Bud hos mig og vilde laane mine Heste og Vogn til at køre Brænde?

SKAARUP

Jo, det var. Men jeg fik dem ikke. Du bad mig undskylde.

ANDEN HERRE

Saa? Det maa have været en Fejltagelse. Send du kun Bud efter dem. Det kan du nok begribe, at dem kan du faa, naar og saa tit du vil.

SKAARUP

Ja Tak, ifald jeg skulde trænge dertil.

TREDIE HERRE
(en korpulent Mand kommer hen til Skaarup og siger pustende):

God Dag du, Skaarup! Gratulerer!

SKAARUP

Naa, det var smukt af dig, at du saa op til mig. Vi har da ikke set hinanden i mange Tider!

TREDIE HERRE

Jeg havde aldrig saa snart hørt om denne lykkelige Begivenhed, før jeg sa'e til min Kone: Vi maa derop og gratulere. Skaarup er en Mand, der fortjener denne Lykke. Det er sandt; det har jeg sagt. Jeg ved ingen i hele Byen, jeg under det som dig. For du er ikke af de Mennesker, der lægger sine Penge under Laas og Lukke og ikke taaler, at en anden saa meget som ser paa dem. Naar du har noget, har dine Venner ogsaa noget. — Har jeg Ret i, hvad jeg siger?

SKAARUP

Det forstaar sig, man skal tænke paa sine Medmennesker.

TREDIE HERRE

Hør nu, Skaarup — hvad jeg vilde sagt, og mens jeg husker det — du kunde ved samme Lejlighed gøre mig en Tjeneste. Jeg kommer i næste Uge til at bruge et Par Hundrede Daler; dem kan du lade mig faa.

SKAARUP

Vent nu, til jeg faar lidt mere Luft og kan røre mig bedre, saa tænker jeg nok, det la'er sig gøre.

TREDIE HERRE

Jaja — som sagt — før i næste Uge bruger jeg dem ikke.

FØRSTE HERRE

(der kommer frem paa den anden Side af Scenen med August og Adolf, alle drikkende Te).

Hr. Skaarup maa kende denne Sag. Den faldt netop ind paa den Tid, der var Tale om, at han vilde ind i Grosserer-Societetet. Og kender jeg ham ret, er han ikke af de Folk, der glemmer noget.

SKAARUP

Hvad er det, jeg skal vide?

FØRSTE HERRE

Vi taler om Kammerraad Grenaa og hans Projekt at gifte sig.

TREDIE HERRE

Kammerraad Grenaa? Ham kender jeg ikke.

FØRSTE HERRE

Det er ham med Pengene. Husker De ikke, han havde faaet en stor Arv, som han kort efter mistede i en Proces?

AUGUST

Naa, det er altsaa i k k e ham med Pengene.

FØRSTE HERRE

Jo, Gu' er det ... det vil sige, det er ham, der mi-

stede dem. Nu paastaar jeg, at han efter Bestemmelsen skulde giftes med en rig Enke fra Jylland, men som var til Aars. Hun kom hertil og led Skibbrud ved Dragøe, men slap derfra. Men den, der ikke vilde tage hende, det var Kammerraaden.

AUGUST

Maaske han ikke skøttede om havarerede Varer.

TREDIE HERRE

Hahaha! — Eller Konen var ham for gammel.

FØRSTE HERRE

Nej, hun var ikke gammel nok. Luksen havde projekteret at arve hende. — Men nu spørger jeg Dem, Hr. Skaarup, der er en Mand, hvis Ord man tilforladelig kan lide paa, er det ikke sandt, at der virkelig var noget om det Parti?

SKAARUP

Jo, det kan De sige mig efter. Jeg har selv haft meget at skaffe med denne Sag. Han snakkede syv lange og syv brede for mig. (Tillidsfuld.) Men jeg er ikke af dem, man kan spise af. Jeg sa'e ham Sandheden glat væk.

FØRSTE HERRE

Ja, hos Dem kom han til den rette!

SKAARUP

Men siden vilde Enken ikke have at gøre med ham.

FØRSTE HERRE

(til en af de andre).

Der kan De se, jeg havde Ret.

(De fremmede adsprede sig igen i Baggrunden.)

SYVENDE SCENE

(De forrige. Nicolai, omklædt efter engelsk eller amerikansk Mode. Ved hans Indtrædelse hilses han af de tilstedeværende. Siden Antonie.)

AUGUST

(gaar hurtig hen til Skaarup).

Hvad synes Onkel? Der er Nicolai. Han har den Uforskammethed at komme her.

SKAARUP

Hvad? — Ja, saa min Sjæl er det ham.

AUGUST

Skulde jeg ikke paa en god Maade vise ham Døren?

SKAARUP

Nej, nej! Det gaar ikke an. Det gale Menneske var i Stand til at gøre Optøjer.

NICOLAI

(efter at have hilst paa Selskabet, gaar hen til Skaarup).

Min Plejefa'er har vel intet imod, at jeg kommer i Aften efter Indbydelsen?

SKAARUP

Har jeg indbudt dig, saa er det naturligt, du kommer.

(Gaar hen i Baggrunden til de fremmede.)

JANSINE

(kommer frem paa den anden Side med Adolf).

Hvad Nicolai ser net ud i de Klæder. Man skulde ikke se paa ham, at han er Styrmand.

ADOLF

Min bedste Jansine! Deri er intet besynderligt. I England og Nordamerika klæder den simpleste Matros sig med en vis Elegance.

JANSINE

Ja, det er sandt. (Klapper ham paa Kinden.) Du er saa klog og saa indsigtsfuld og ved Besked om alt. — Hør, sig mig, om min nye Kappe klæder mig?

ADOLF

Den klæder dig overmaade godt.

(Antonie kommer ind og hilses af de nærmeste.)

NICOLAI

(gaar hen til Antonie og siger sagte):

Kan du se, din Fa'er har tilladt mig at blive her i Aften.

AUGUST

(træder imellem dem og fører Nicolai til Siden).

Jeg maa sige dig, det er højst upassende, at du, efter hvad her er passeret, vil tale til min Kæreste.

NICOLAI

(afsides til ham).

Dersom du ikke skøtter dig selv, August, saa sætter jeg dig ud af et af Vinduerne.

AUGUST

(for sig selv).

Det er en brutal Stud. (Trækker sig tilbage blandt Gæsterne.)

JANSINE

(paa den modsatte Side til Antonie).

Du skal ikke være bedrøvet. Det bliver nok godt. — Søde Antonie! Sig mig, om min Kjole sidder godt.

ANTONIE

Jo, den sidder godt.

JANSINE

Hør, lad os give Nicolai en Kop Tevand. Han er jo lige saa god som de andre. Tag du Bakken og bring ham det. (Under det nærmest følgende bringer Antonie Nicolai en Kop Te.)

OTTENDE SCENE

De forrige. Madam Rust.

MADAM RUST

(kommer forstyrret og hastig ind og ser til alle Sider uden at hilse).

Er Hr. Skaarup her? — Jeg maa paa Øjeblikket tale med Hr. Skaarup.

JANSINE

Fa'er! Der er vor egen lille Madam Rust og vil tale med dig.

SKAARUP

(kommer frem).

Med mig? Her er jeg.

MADAM RUST

(tager ham ugenert ved Armen og fører ham til en af Siderne).

Maa jeg ikke se Deres Klasse-Lotteri-Seddel?

SKAARUP

(tager den frem af en Brevtaske).

Med Fornøjelse. — Vil De se, hvad Devise vi har?

MADAM RUST

(efter at have betragtet Sedlen, udbrydende).

Jo, det er kun alt for vist! — Jeg elendige Menneske!

SKAARUP

Hvad er vist?

MADAM RUST

(uden at agte hans Ord).

Hvor har jeg havt mine Sanser! Hvor kunde jeg gaa saaledes!

SKAARUP

Men, Madam Rust, hvad er der paa Færde?

MADAM RUST

(ærgerlig og halvsagte).

Aa, der er ikke andet paa Færde, end at De ikke har vundet en Skilling.

SKAARUP

Gud bevare os! Hvad siger De? Ikke vundet?

MADAM RUST

(højere).

Nej, ikke vundet. Jeg synes, jeg taler tydelig nok.

SKAARUP

Men det er jo en skrækkelig Historie.

AUGUST*)

(nærmer sig urolig til Madam Rust).

Er der noget galt med Gevinsten, Madam?

MADAM RUST

Der er det gale derved, at der slet ingen er falden.

AUGUST

(slaar Hænderne sammen).

Nu har jeg hørt Mage!

JANSINE

(urolig til Skaarup).

Hvad er der sket, Fa'er?

SKAARUP

(der har staaet stille og nedslaaet).

Vi har intet vundet, Barn! Ikke en Skilling!

JANSINE

(med begyndende Graad).

Intet vundet ... Adolf! Søde Adolf! Hvad synes du?

ADOLF

(bestyrtet, men dog fattet).

Det er jo saare ubehageligt.

---

*) Adolf. Jansine. Skaarup. Madam Rust. August. Antonie. Nicolai.

ANTONIE
(ængstelig til Nicolai).

Hører du, hvad de siger, Nicolai? Vi har ikke vundet.

NICOLAI
(der i god Ro drikker en Kop Te).

Jeg hører. (Afsides.) Gud ved, hvorledes det vil spænde af.

(Selskabet er imidlertid blevet opmærksomt. Enkelte have nærmet sig. Der bliver uroligt ved Tebordet. Madam Skaarup rejser sig og gaar hen til sin Mand.)

MADAM SKAARUP*)

Men, Mand! Kan jeg tro, hvad der siges?

SKAARUP

Det er kun alt for vist.

MADAM SKAARUP
(til Madam Rust).

Du store Gud! Hvorledes er det gaaet til?

FØRSTE HERRE
(til Madam Rust).

Er her indløbet en Fejltagelse?

MADAM RUST

Ja, det kan jo ikke nytte at dølge det. Det maa jo engang frem.

MADAM SKAARUP
(i Bevægelse).

Men hvorledes er det gaaet til? Hvorledes har det været muligt?

MADAM RUST

Aa Gud, det er gaaet saaledes til, at Bagtallet 280 kom først, men saa, da Fortallet blev trukket, blev

*) Adolf. Jansine. Skaarup. Madam Skaarup. Madam Rust. August. Antonie. Nicolai. Selskabet placerer sig bagved og paa begge Sider.

der saadan en Trængsel og Tumult, hvor jeg stod, at jeg kom langt tilbage og ikke kunde agte nøje paa; for et Par svære Mennesker stod foran mig. Og saa spurgte jeg en Mand, jeg kendte, der stod lige ved mig: „Var Fortallet ikke 55?“ Og saa svarede han: „Jo, lille Madam!“ Hvorpaa jeg blev ganske underlig til Mode og sagde: „Var da det hele 55 og 280?“ Hvortil han svarede: „Jo, lille Madam; men mig hjælper det ikke!“ — Derpaa blev jeg som ude af mig selv, men vilde dog endnu forvisse mig. Saa, da Folk adspredte sig, gik jeg hen til en af Skriverne, tog ham i min Sindsbevægelse ganske haardt i Armen og sagde: „Er ikke 55 og 280 trukket ud med det store Lod?“ — Hvortil han svarede: „Javist! Javist!“ — Men det forstaar sig, Mennesket var jo dengang beskæftiget og blev maaske fortrædelig. Men saa for lidt siden faar jeg en Afskrift af Listerne, og saa ser jeg til min store Forskrækkelse, at det store Lod er ikke 55, men 53 og 280 ....

MADAM SKAARUP

Nu har jeg hørt det med!

MADAM RUST

Og saa skyndte jeg mig straks op paa Comptoiret for at faa Vished — jo, det var kun alt for vist!

SKAARUP

Madam Rust! Der har De spillet mig et slemt Puds.

MADAM RUST

Jeg er jo saa uskyldig som ....

MADAM SKAARUP
(opbragt).

Aa, skal en fornuftig Kone som De saadan rende med Limstangen? De maa skamme Dem, som De har baaret Dem ad.

MADAM RUST
(vred).

Nej, hør nu, Madam Skaarup! Urimelig maa De ikke være. Hvem er det, der riskerer mest ved denne Historie — De eller jeg?

SKAARUP
(tysser paa dem).

Ja, lad os nu ikke oven i Købet komme op at skændes; dermed ere vi ikke hjulpne. Vi maa søge at finde os i, hvad der ikke kan være anderledes.

ANDEN HERRE

Det gør mig min Sjæl ondt for dig, Skaarup.

FØRSTE HERRE

Aa, det er en Skandal! (Afsides med Latter til en Dame.) Det er en ypperlig Historie!

DAMEN
(afsides til ham).

Jeg vil have godt af den i 14 Dage.

ANDEN HERRE
(til Skaarup).

Jeg hører op til dig i Morgen og ser, hvorledes du har det. Nu trænger du til Ro. Adieu, Skaarup.

SKAARUP

Ja, du har Ret; jeg behøver Ro.

EN DAME

Min Mand og jeg vil ogsaa anbefale os. Vi ser Dem vel snart hos os, (lidt spids) naar De er kommet Dem efter denne Begivenhed.

TREDIE HERRE

Det var jo dumt, Skaarup! Jeg havde ret troet, at vi to skulde haft det saa godt sammen. Men det kan jo

komme en anden Gang, — og lad mig det saa vide. — Naa, adjøs!

(Efterhaanden tage alle de besøgende, med Undtagelse af Nicolai, Afsked og ledsages til Døren af Familien.)

NICOLAI

(i Forgrunden, paa den ene Side).

Det lader til, her bliver god Plads.

AUGUST

(i Forgrunden, paa den anden Side).

Det skal arrivere mig! Denne Madam Rust — jeg kunde lægge hende i en Morter og støde hende til Marmelade!

MADAM RUST

(gaar op og ned, rystende paa Hovedet).

Hvad skal der nu blive af ... jeg bliver saa vist ruineret som blot noget —!

JANSINE

(kommer tilbage med Adolf).

Søde Adolf! Den Ulykke overlever jeg ikke!

ADOLF

Min bedste Jansine! Vi maa fatte os.

SKAARUP*)

(kommer tilbage, efter at alle de fremmede er gaaet).

Ja, Børn, nu maa vi vise Conduite. Gevinsten maa vi slaa os ud af Hovedet; og enhver maa vende tilbage til sit. Naar alt kommer til alt, er' vi de samme som før.

MADAM RUST

Ja, Hr. Skaarup! Det er alt sammen meget godt. Men De maa ikke tage mig det fortrydeligt op. Jeg har forstrakt Deres Kone med en betydelig Sum.

---

*) August. Jansine. Adolf. Madam Skaarup. Skaarup. Madam Rust. Antonie. Nicolai.

SKAARUP

Hm! hm! — Ja, Gud ved, hvordan jeg skal udrede den!

MADAM RUST

Da maa den endelig udredes, og det straks. Naar man som jeg sidder Enke og ikke har mere end det nødvendige, saa kan man ikke taale Tab.

MADAM SKAARUP

De har ikke nødig at være saa bange for Deres Penge. De skal nok blive betalt.

MADAM RUST

Andet forlanger jeg heller ikke. Men Deres Mand har købt mit Hus; og dette Køb bør ikke gaa tilbage.

MADAM SKAARUP

Det skal heller ikke gaa tilbage. Vær De kun ganske rolig. Vor Svigersøn August vil tilfredsstille Dem baade med det ene og det andet.

AUGUST

Jeg, kære Tante? — Saa ved Tante da ikke, hvorledes mine Hænder ere bundne. Næsten alt, hvad jeg har, staar fast og uopsigeligt. — Nej, jeg kan aldeles ikke.

NICOLAI

(afsides).

Det kan jeg lide, min Dreng! Du svarer til mine Forventninger.

SKAARUP

(der har gaaet urolig op og ned).

Hm! hm! — Hvad skal jeg gribe til — hvorledes skal jeg hitte ud af — Nej! Hvad der er at gøre ved alt dette, ser jeg sandt for Herren ikke.

ADOLF

(gaar hen til ham).

Berolige Dem, Hr. Skaarup! Endnu er ikke alt tabt. Jeg haaber at kunne finde Raad.

SKAARUP

Aa Gud — hvorledes vil De —

ADOLF

De ved, det er min største Glæde at hjælpe mine Medmennesker. Jeg finder heri mit Livs skønneste Kald. Omtrent saa meget, som Madam Rusts Fordring beløber sig til, har jeg en Tid havt liggende. Det var sandtnok bestemt til engang at sætte Bo for. Men jeg er overbevist om, at min kære Jansine ganske bifalder min Beslutning.

JANSINE

(tørrer Øjnene og kysser ham paa Kinden).

Gør du, som du synes, Adolf! Hvad du gør, er altid velgjort.

ANTONIE

Det var smukt af dig, Adolf. Ja, af dig har vi ikke taget fejl.

SKAARUP

Ja, det er i Nøden, man skal kende sine Venner. Men, min retskafne Ven! Jeg kan ikke tage mod Deres Tilbud. Hvad De har sparet sammen i Aar og Dag, —

ADOLF

(i Bevægelse).

Tal ikke herom! En bedre Anvendelse af disse Penge kender jeg ikke. Det er en Anvendelse, der gør mig lykkelig. — Nej, nej! De faar mig ikke fra min Beslutning. Bevidstheden at gøre en god Gerning er mig alt for dyrebar. — Nu gaar jeg hjem og henter den lille Sum; og naar jeg kommer tilbage, skal enhver Sky være forjaget fra Deres Pande. (Gaar hurtig.)

AUGUST

(afsides).

Naa, der er han kommet paa sin rette Boldgade.

ANTONIE

(afsides og bedrøvet til Nicolai).

Hvad siger du til alt dette, Nicolai?

NICOLAI

Jeg siger, det skal alt sammen blive godt endnu. Vent lidt og lad saa mig raade.

ANTONIE

Ja, du tror, din Courage kan gøre alt.

AUGUST

(tager sin Hat).

Kære Onkel, jeg vil anbefale mig. De ved, hvor megen Del jeg tager i Deres Skæbne; men, da jeg dog ikke kan hjælpe —

NICOLAI

(afsides).

Aha, der har jeg ham! (Højt.) Vil du forlade din Kæreste, August? Det er ikke smukt.

MADAM SKAARUP

Aa, han bryder sig vel stort om sin Kæreste.

AUGUST

Oprigtig talt, kære Tante — jeg har hele Eftermiddagen fortrudt hos mig selv, at jeg vil tvinge Antonie til en Forbindelse, hun er imod. Jeg tror, jeg gør hende en Tjeneste ved at bryde et Baand, der er indgaaet mod hendes Ønske. Det vil du vist selv erkende Antonie —

NICOLAI

(sagte til Antonie).

Sig, nu vil du nok have ham.

ANTONIE

(sagte til ham).

Er du ikke ret klog? (Højt.) Ja, jeg græder just ikke, naar du forlader mig.

SKAARUP

Gaa du kun, August. Jeg forlanger ikke, at noget Menneske skal dele vor Vanskæbne; og jeg kan ikke

fortænke dig i, hvad du gør. Antonie er en god Pige, der vel kan forsørges paa anden Maade. Du er fri for dit Ord.

AUGUST

Men det skulde smerte mig meget, om Onkel tvivlede om mine rene Hensigter —

SKAARUP

Vist ikke.

AUGUST

For dig, Antonie, har jeg lykkeligvis ikke nødig at gøre Undskyldninger. Det er din egen Vilje. Og et Menneskes Vilje er hans Himmerig. — Adieu, Onkel! Adieu, Tante! (Gaar.)

ANTONIE

(eftertænksomt).

Jeg havde dog ikke troet, at August var saa slet.

SKAARUP

Det er Verdens Gang, mit Barn. Naar det gaar skævt for os, vender alle Folk os Ryggen. (Bliver Nicolai var og siger sagtmodig.) Er du her endnu, Nicolai? Ja, du har intet ventet, intet forlangt af os, da vi bildte os ind at være rige, saa jeg kan begribe, du holder det længere ud hos os. Bliv du kun, min Dreng, og kom, saa tit du har Lyst. Meget beholder jeg vel ikke tilovers; men vel saa meget, at der er lidt til dig med.

NICOLAI

(griber rørt hans Haand).

Min kære, kære Plejefa'er! Vær ikke saa nedslaaet! Alt skal endnu blive godt. Gud være lovet, det staar i min Magt at formilde dine Kaar.

SKAARUP

(der har været fordybet i sig selv, ser distrait i Vejret).

Hvad mener du, min Dreng?

NICOLAI

Først nu kan jeg betro eder, hvad jeg hele Dagen over al den Tummel, her var i Huset, hverken har haft Lyst eller Mod til at tale om. Og i Aften har jeg tiet med Flid, for at I kunde lære den at kende, I havde bestemt til jeres Antonie.

SKAARUP

(opmærksom).

Hvormed har du tiet?

ANTONIE

Tal, Nicolai! Jeg er nær ved at dø af Utaalmodighed.

NICOLAI

(til Madam Skaarup).

Husker du endnu den Dag, da jeg havde sagt Adieu til jer alle sammen og skulde gaa om Bord? Jeg stod ude ved Køkkentrappen og vilde af Trodsighed ikke, at I skulde se, jeg græd. Saa kom du, Plejemo'er, ud til mig, gav mig en lille Pung med Penge og sagde: „Der er ti Rigsdaler i Sølvmønt, Nicolai! Naar du holder godt Hus med dem, kan du komme langt." Og saa græd du og kyssede mig paa Panden og sagde: „Før dig godt op blandt fremmede, at vi en Gang kan have Glæde af dig."

ANTONIE

Nej, velsignede Mo'er, gjorde du det?

MADAM SKAARUP

Lad mig i Ro, Barn! Det er vel noget at tale om, at jeg gav ham de Par Skillinger. En Narrestreg var det af mig. Han har vel sviret dem op det første Sted, han kom i Land.

NICOLAI

Nej, nej, det har jeg ikke. Jeg har holdt godt Hus med dem; og Gud har velsignet den lille Sum. Bliv ikke vred, Mo'er! — Men du havde ofte været streng mod den vilde Krabat, og jeg havde ikke det bedste

Øje til dig. Men da du nu lige paa det sidste viste dig saa god imod mig — jeg havde jo aldrig været saa rig, — saa løb Øjnene over paa mig, og jeg — for du ved, jeg var stolt og ærekær — jeg lovede helligt, du skulde ikke fortryde din Godhed. Nu, som sagt, Gud har holdt sin Haand over mig og de 10 Rigsdaler. Vi ere begge voksede godt. Jeg vil ikke kede jer med min Historie, hvordan jeg faldt ned engang fra Merset, brak Armen og blev lagt ind i Hospitalet i Boston; hvorledes Købmanden, vi havde bragt Varer, tog mig til sig, sørgede for mig og tog mig paa Comptoiret; hvordan han var tilfreds med mig og gjorde mig til Superkargo paa et af sine Skibe; hvordan han endelig gav mig Part i Handelen. Om alt dette en anden Gang. Kun saa meget nu, at Skibet, hvormed jeg er kommet, en stolt Tremaster, og hele Ladningen er min Ejendom.

ALLE

Din Ejendom!

NICOLAI

Ja, og endda har jeg noget til overs i Boston.

SKAARUP

Men Gud bevares, Nicolai! Saa er du jo en hovedrig Mand!

NICOLAI

Ja, jeg er rig! Jeg siger det med en Glæde, jeg ikke kan beskrive. Jeg er rigere end Stormogul. Thi jeg er rig i den Glæde, jeg kan berede jer alle. — Plejefa'er! Al din Nød skal nu afhjælpes. Du kan disponere over alt, hvad jeg har.

SKAARUP

Nej, min Søn! Det kunde jeg ikke forsvare.

MADAM RUST

(der har siddet afsides i sine egne Tanker, nærmer sig).

Det er jo i Sandhed højst mærkværdigt.

NICOLAI
(til Madam Rust).

De, Madam, kan i Ro gaa ned til Deres. Om en Time skal jeg være hos Dem, og alle Deres Fordringer skal tilfredsstilles.

MADAM RUST

Ih, saa meget haster det heller ikke —

NICOLAI

Som jeg siger: naar De vil gaa ned og oppebie mig —

MADAM RUST

Det skal være mig en stor Ære at se Dem hos mig. — Jeg anbefaler mig og ønsker Dem alle til Lykke til den glædelige Omskiftelse. (Afsides, idet hun gaar.) Han er rigere end Stormogul! (Gaar.)

SKAARUP

Men — men — jeg er ganske konfunderet. Hvorfor er du da kommet her i Huset som simpel Styrmand?

ANTONIE

Ja, det har jeg hele Tiden villet spurgt om.

NICOLAI

Tilgiv mig! Jeg vilde se, om I holdt af mig for min egen Skyld; om I tog godt imod mig.

SKAARUP

Hm! — Jeg husker saa skam ikke. Tog vi da daarligt imod dig?

NICOLAI

Nej, nej! Under de Omstændigheder kunde det ikke være anderledes; det ser jeg nu. Og Antonie tog imod mig som en Engel fra Himlen.

JANSINE

Fa'er! Det er bestemt Adolf, der kommer. Han vil blive glad. (Gaar hen til Døren.)

NIENDE SCENE

Adolf. Skaarup. Madam Skaarup. Nicolai. Jansine. Antonie.

ADOLF

(iler med Hast og i Bevægelse hen til Skaarup).

Hr. Skaarup! Jeg bringer de bedste Tidender. Den Sum, jeg har lovet Dem, har jeg hos mig —

SKAARUP

Nej, min kære, bedste Ven! Gud ske Lov, nu kan jeg —

ADOLF

Jeg be'er Dem, intet Afslag! — Men min Hovedforretning staar tilbage. Jeg gentager nu, og med mere Grund end før, min forrige Bøn: foren Deres Antonie med Nicolai!

SKAARUP

Nicolai med Antonie? Ja, hvem siger, at Nicolai nu —

ADOLF

(i samme Spænding).

Netop nu, Hr. Skaarup! (Vender sig med en vis Højtidelighed til Nicolai.) Jeg bringer Hr. Reiersen en behagelig Efterretning. Det er lykkedes mig ved en af mine Venner at skaffe Dem en Ansættelse her i Byen. Da jeg kom hjem, fandt jeg et Brev, at De er udnævnt til Ekstra-Rulleskriver ved Holmen.

NICOLAI

Hvad? Jeg Ekstra-Rulleskriver ved Holmen! Det skulde Fanden være.

ANTONIE

(med Latter).

Nej, det er fortræffeligt! — Du er dog en redelig Sjæl, Adolf. Men nu behøver Nicolai ikke denne Post.

SKAARUP

Deri har Antonie Ret; skønt det er ellers en god Post.

ADOLF

Men jeg forstaar ikke —

NICOLAI

Hør, kære Hr. Adolf! De er en prægtig Mand, som jeg holder meget af og i Dag har lært at have al Agtelse for; men den Post maa De min Sjæl skaffe mig af med igen.

ADOLF

Jeg begriber blot ikke —

JANSINE

Jeg skal forklare dig alt. Jeg vidste nok, du vilde sætte det igennem. (Til Nicolai.) Der kan du se, hvad det er for et sjældent Menneske! — Kom, Adolf, og lad mig fortælle dig —

NICOLAI

Men i een Ting har Hr. Adolf Ret. Naar mine Plejeforældre virkelig vilde forene mig med Antonie —

SKAARUP

Ja, derimod kan jo hverken min Kone eller jeg indvende noget; og jeg skulde næsten tro, at Antonie heller ingen Indvendinger vil gøre.

ANTONIE

Kære Fa'er! Nicolai og jeg har altid holdt af hinanden.

SKAARUP

(forener dem).

Ja, saa var det Synd at sætte sig derimod.

NICOLAI

O, Antonie! Du ved ikke, hvor lykkelig jeg føler mig.

TIENDE SCENE

De forrige. Jacob Baadsmand.

JACOB

(gaar hen til Nicolai).

Med Forlov, Hr. Reiersen! Barkassen er klar.

NICOLAI

Fanden i Vold med Barkassen! Nu bliver jeg her. Glæd dig, Jacob! Jeg er forlovet med min Plejesøster.

JACOB

Med min forrige Rederes Datter — ja, det er der Ræson i. Jeg har den Ære at gratulere.

NICOLAI

Naa, og du, Jacob, — nu kan jeg vel ogsaa gratulere dig. Vil din Kæreste i Nyboder gifte sig med dig?

JACOB

Nej, Hr. Reiersen! Hun var lovlig undskyldt; desformedelst hun var allerede gift.

NICOLAI

Arme Tyv! Det gør mig ondt for dig.

ADOLF

(nærmer sig Nicolai).

Nu kan jeg gratulere Dem dobbelt. Jansine har forklaret mig alt.

SKAARUP

Ja, Børn, vi vil have meget at forklare og fortælle hverandre for lang Tid. Vi har i faa Timer oplevet mere end andre i flere Aar. Men saa meget ser jeg dog, naar I fra Begyndelsen havde fulgt mit Raad og sat Sørensens 300 Rigsdaler i Sparekassen, saa var vi sluppet fri for mange Bryderier. Vi havde ingen Lotteriseddel taget, ikke bildt os ind at være rigere, end vi

vare, ikke rodet os ind i Gæld, og allermindst købt Huse.

ANTONIE

Ja, Gud! Naar jeg tænker paa alt dette! — Men een Ting har vi dog vundet ved Lotterisedlen.

SKAARUP

Hvad er det?

ANTONIE

Mutter har faaet en ny Hat.

SKAARUP

Ih, hvilken Passiar! (Til Publikum.) Højstærede Publikum! Bryd Dem ikke om, hvad den smaa siger. At min Kone har faaet en ny Hat, vilde være en daarlig Moral af saa mange, besynderlige Omskiftelser. Derimod holder jeg mig til mit gamle Sprikvort: Naar Enden er god, er alting godt. Men, om denne Moral skal gælde i Aften, overlade vi som billigt til det højtærede Publikums gunstige Dom.

NOTER*)

Titlen.

Side 1. *Sparekassen:* „Sparekassen for Kjøbenhavn og Omegn" stiftedes i 1820. Den angiver som sit Formaal at ... gjøre Sparsommelighed let for dem, der gerne ville spare, og som frivilligen ville benytte sig af denne Indretning, idet de indsee, at den ene sigter til deres Bedste." Den fik straks Succés, og i 30erne — „den stille Væksts" Tiaar — havde Befolkningen lært Nødvendigheden af og Værdien i en gennemført Sparsommelighed.

Personerne.

Side 3. *Adolf, Fuldmægtig i Admiralitetet:* fra 1848 afløstes Admiralitetet — det Kollegium (nu: Ministerium) der havde Overledelsen af Marinens Sager — af Marineministeriet.

*) Kommentarer til „Sparekassen" findes i Poul Hertzes Udgave af hans Faders Udvalgte dramatiske Værker, 3die Bind, 1921, fra hvilke jeg nu og da har hentet en og anden Oplysning.

Endvidere i F. Christensen og Axel Sørensens Udgave i Dansklærerforeningens Serie (Syvende Oplag: 1930), som ligeledes lejlighedsvis er benyttet.

Nu og da er den store danske Ordbog citeret.

Med Hensigt har jeg overladt en Del Arbejde til Eleverne selv. Der vil saaledes eksempelvis kunne frembyde sig flg. Opgaver:

I. Oversættelse af Fremmedordene og Redegørelse for, om nogen af Stykkets Personer særlig karakteriseres gennem Brug af Fremmedord.
II. Forklaring af de i Komedien forekommende Sømandsudtryk.
III. Oplysninger om de i Stykket forekommende Møntsorter og deres Værdi.

Første Akt.

Side 9. *en lille Fuldmægtig:* her i den forældede Betydning om en Person, som har en ringere Bestilling (som Tjener, Bydreng o. l.) i et større Hus.

Side 10. *Jeg bliver saa aldrig gift:* Mærk den ejendommelige Anvendelse af Ordet „saa", jfr. Side 112 „ Der er saa ingen, der bryder sig om, hvad jeg siger," og Side 71: „Men det hele er saa ikke andet."

Side 13. *jeg for min Part har altid troet, at naar man i Teatret raaber: „Forfatteren leve!" saa sker det, fordi man frygter for, han har ingenting at leve af.* I et Brev fra Henrik Hertz til Broderen Sylvester (14. Juli 1835) hedder det, efter at han først har omtalt sine Kaar som beklageligt ringe: „At man efter Forestillingen af Corsarerne" [en Operatekst af Hertz] raabte: „Forfatteren leve", veed jeg Intet af. Er det skeet, da har man vel — som jeg netop i et Par nedskrevne løse Scener af et Stykke lader en Person sige — gjort det som et fromt Ønske, da man formodede, at Auctor var nær ved at omkomme af Sult." — *Spiller Kegler i Store Kongensgade:* Hertz boede en Tid i Store Kongensgade og har sikkert gjort sine Iagttagelser, naar Bedsteborgerne tog ind og forlystede sig hos Værtshusholder Berendt i Nr. 56.

Side 14. *leje Værelser uden for Porten næste Sommer:* København var i de Tider en Fæstning, idet al Passage til og fra Byen maatte foregaa gennem militært bevogtede mørke og snævre Porte: Østerport, Nørreport, Vesterport og Amagerport. I 1856 og 57 faldt Portene, og Byen blev en aaben By fra Landsiden. Om Landliggeri om Sommeren se iøvrigt Indledningen Side XIV.

Side 15. *henvender Opmærksomheden paa Industriens Fremme, ligesom det nyere franske Ministerium:* Ministeriet Thiers afløste i Februar 1836 „Ministeriet af 11. Okt." I 1830erne og 40erne er Industrialismen i det hele taget ved at sejre i Frankrig.

Side 16. *Bombebøssen:* Navnet paa et Fond, som i 1819 oprettedes af Kommandør P. N. Sølling til en Stiftelse for

gamle Søfolk. Bidragene indsamledes i en Sparekasse, dannet af en Bombe. Deraf Navnet. Netop i de Aar, da „Sparekassen" blev til, skænkedes der talrige Legater til „Bombebøssen".

Side 19. *Klasselotteriet:* Form for Pengelotteri, hvor Trækningen af Gevinsterne sker i visse Afdelinger (Klasser); i Danmark især om det 1753 oprettede, i 1869 omorganiserede Statslotteri.

Side 21. *Tallotteriet:* oprettedes i Danmark i 1771. De spillende „besætter" fra eet til fem Tal af i alt 90. Derpaa trækkes 5 Tal ud, og de, hvis Tal stemmer overens med disse, faar Gevinst. Lotteriet blev trukket hver Uge, og alene i København var den aarlige Indsats omkring 1 Million Rdlr. Det ophævedes i 1850.

Side 24. *Men hvor meget bruger I?* = ... behøver I.

Side 25. *I hver Komedie, jeg har set ... gør Livet surt for de forelskede:* Udgiveren mindes ikke at have set eller læst Komedier, hvor det er den rige Onkels Funktion at gøre Livet surt for de forelskede.

Side 28. *en Troldkælling:* en af vaadt Krudt dannet Kegle, som spruder Ild, naar man antænder den.

Side 29. *Antonie (snurrig):* Mærk den ejendommelige Brug af Ordet Ordet snurrig = med en pudsig Blanding af Forlegenhed og Kaadhed.

Side 33. *Jeg har engang læst i et Eventyr:* her er næppe Tale om noget Eventyr, men muligvis om en fri Variation af Lignelsen om den fortabte Søn.

Side 45. *de Mennesker har Hestelykke:* stort og uforskyldt (uventet Held). Jfr.: „Saa lykkelig en Hest som jeg var aldrig før" (Wessel).

Anden Akt.

Side 47. *Part i Kaperierne:* I Krigsaarene 1807—14 foregik en Del af Søkrigen fra Danmarks Side ved Kaperier i Henhold til Kaperreglement af 14. Sept. 1908, iflg. hvilket ingen maatte udøve Kaperi uden at være forsynet med lovmæssigt Kaperbrev, og det var tilladt at kapre (ɔ: beslag-

lægge) Skibe, der tilhørte Storbritaniens Regering eller Borgere overalt i Verden, Skibe uden Søpas med Krigskontrabande eller med Officerer og Mandskab bestemte til fjendtlig Tjeneste. De opbragte Skibe skulde bringes til dansk Havn, og Skib og Ladning sælges ved offentlig Auktion. Efter bestemte Regler fordeltes Auktionsprovenuet til Reder, Kaperfører og Mandskab, der saaledes hver for sig fik sin „Part i Kaperiet". Grosserersocietetet saa ikke med Velvilje paa Kaperiet, og Befolkningens mere dannede eller mere velstillede Samfundsklasser nærede en forstaaelig Afsky for at indlade sig paa dette legale Sørøveri.

Side 48. *først i Dag:* for ikke længer siden end i Dag (vist nok en for Hertz ejendommelig Brug af Ordet „først").

Side 57. *fattig som Moses, da han havde slaaet Farisæeren ihjel:* det var ikke en Farisæer, men en Ægypter, som Moses slog ihjel, og fattig var han ikke. Jnf. 2. Mose Bog, 2. Kap.: „Og det skete i de samme Dage, der Mose var bleven stor, da gik han ud til sine Brødre og saa paa deres Byrder, og han saa en ægyptisk Mand, som slog en hebraisk Mand af hans Brødre. Da vendte han sig hid og did og saa, at der var ingen til Stede, og han slog Ægypteren ihjel og skjulte ham i Sandet."

Side 62. *Naa, nu er der igen Ild i Papirerne:* Udtrykket varierer de tidligere brugte Vendinger: „Alt er i Oprør" (Side 58) og „her er en Uro og Tummel i Huset" (Side 61).

Tredie Akt.

Side 76. *gjorte paa Køb:* ɔ: mindre omhyggeligt, af en ringere Beskaffenhed end bestilt Arbejde.

Side 86. *Devise:* (forældet) om Tankesprog eller lign. Mærke paa en Lotteriseddel. F. Eks.: Seddel Nr. 12346 med Devise: „Lykken staar den kække bi".

Side 97. *Superkargo:* den befuldmægtigede, der paa et Handelshus' Vegne ledsagede en Skibsladning til Bestemmelseshavnen for der at lede Afsætningen af Varerne.

LITTERATURHENVISNINGER

med særligt Henblik paa nærværende Arbejde.

Paa det kgl. Bibliotek findes Henrik Hertzes efterladte Papirer, som for en Del har været anvendt ved dette Arbejde:

Breve (Ny kgl. S. 1706). — Efterladte Papirer (Ny kgl. S. 2807). — Dagbøger (Ny kgl. S. 3179). — Manuskripter (Ny kgl. S. 2412).

*

Vilh. Andersen: Dansk Litteraturhistorie III Side 435 og flg.

C. St. Bille: Gamle Nathanson (Almanakken „Danmark". 1887).

Georg Brandes: Samlede Skrifter I. (2. Udgave. 1919). Side 462 og flg.

Hans Brix: Danske Digtere 1925, Side 235 og flg.

Henrik Hertz: Digte fra forskellige Perioder, Tredje Del, 1862: „Gengangerbreve" og „Naturen og Kunsten".

— Autobiografi, skrevet til C. Molbech 14. Juni 1840, trykt 1. Gang i „Dagbladet" 1. Marts 1870.

— Breve fra og til ved Poul Hertz 1895.

Poul Hertz: Episode af Henrik Hertzes Ungdomsliv (hans Kærlighed til Hanna Nathanson) (Illustreret Tidende 1896—97 XXXVIII, Side 768—70).

— Henrik Hertzes Barndomshjem (Tilskueren 1897, Side 782—92).

— Erindringer om Henrik Hertz (Gads danske Magasin 1926. XX. Side 576—98).

Hans Kyrre: Henrik Hertz: Liv og Digtning 1916.
Paul V. Rubow: Saga og Pastiche 1923, Side 132 og flg.

*

Berlingske Tidendes Søndagsblad 1841, Nr. 7 og 9 [En Anmeldelse, optrykt i P. L. Møller: Kritiske Skizzer, 1847].
Aug. Bournonville: Mit Teaterliv II, S. 419.
„Fædrelandet" 1857 (12. Sept.) [En Anmeldelse].
P. Hansen: Den danske Skueplads II.
Johanne Louise Heiberg: Et Liv genoplevet i Erindringen. Første Bind. Folkeudgave 1904, Side 191—3.
„Nyt Aftenblad" 1846, Nr. 11 (14. Jan.) [En Anmeldelse].
Th. Overskou: Den danske Skueplads V.
„Søndagen" i Tillæg til „Dagen" 1836. Nr. 25. [En Anmeldelse].

*

H. L. Bisgaard: Sparekassen for Kjøbenhavn og Omegn. 1920.
Villads Christensen: København 1840—57.
I. Plenge: Livet i Kjøbenhavn for en Menneskealder siden. 1873.
M. Rubin: 1807—1814.